

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Přeshraniční spolupráce jako faktor rozvoje obce Úpice

Alexandra Bušinská

© 2018- ČZU v Pra

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Alexandra Bušinská

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Přeshraniční spolupráce jako faktor rozvoje obce Úpice

Název anglicky

Cross-border Cooperation as a Factor of Development of the Municipality Úpice

Cíle práce

Cílem diplomové práce je analyzovat formy přeshraniční spolupráce v rámci obce Úpice. Práce se bude zabývat hodnocením dosud realizovaných projektů současně s rozvíjením nových možností spolupráce ve výše zmíněné oblasti.

Metodika

Při zpracování diplomové práce bude použita především technika studia dokumentů. Dále bude využito také primárního sběru dat s využitím polostrukturovaných rozhovorů se zainteresovanými aktéry. Doplňkovou část výzkumu bude tvořit dotazníkové (anketní) šetření ohledně veřejného mínění místních obyvatel.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

obec, přeshraniční spolupráce, regionální politika, regionální rozvoj,

Doporučené zdroje informací

- DOČKAL, V. – CHOVANČÍK, M. *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky : růžový obláček a hrana reality*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3751-2.
- DOKOUPIL, J. – HAVLÍČEK, T. – JEŘÁBEK, M. *České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování?*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3.
- ESKELINEN, Heikki, et al.: *Competitiveness, Localised Learning and Regional Development: Specialization and Prosperity in Small Open Economies*, Taylor and Francis, 2002. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/detail.action?docID=169634>.
- KADEŘÁBKOVÁ, J. – PEKOVÁ, J. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.
- MATES, P. – WOKOUN, R. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. Praha: Prospektrum, 2001. ISBN 80-7175-100-6.
- PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy : teorie a praxe v ČR.*
- PEKOVÁ, J. – PILNÝ, J. – JETMAR, M. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.
- WOKOUN, R. *Regionální rozvoj : východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.
- WOKOUN, R. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-304-9.
- ZICH, F. *Člověk v pohraničí : výzkum přeshraničních vlivů působících na obyvatele pohraničí ČR*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-836-9.
-

Předběžný termín obhajoby

2018/19 ZS – PEF (únor 2019)

Vedoucí práce

Ing. Jakub Husák, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 23. 1. 2018

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 29. 1. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 27. 11. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Přeshraniční spolupráce jako faktor rozvoje obce Úpice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. 11. 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Jakobovi Husákovi Ph.D. za vedení mé diplomové práce a za cenné rady, které mi v průběhu zpracování věnoval. Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům a vedení města Úpice za veškerý čas a zajímavý vhled do zkoumané problematiky.

Přeshraniční spolupráce jako faktor rozvoje obce Úpice

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá problematikou přeshraniční spolupráce česko – polského regionu jako faktoru rozvoje města Úpice. Práce je rozdělena do dvou částí. První teoretická část nejprve představuje základní informace ohledně regionální politiky, Evropské unie, systému dotací a platformy euroregionů. Věnuje se také fenoménu příhraničních regionů a jejich specifickým znakům. V druhé části je nejprve představeno město Úpice spolu s euroregionem Glacensis. Dále se práce věnuje konkrétně partnerským projektům měst Úpice a Piechowice současně s jejich hodnocením v rámci přeshraniční spolupráce. Hlavní částí práce je výzkum, který byl proveden pomocí strukturovaných rozhovorů s představiteli města Úpice a zaměstnanci městského úřadu. Za pomoci dotazníkového šetření byla dále provedena analýza veřejného mínění na zkoumané téma. Z výsledků výzkumu byly zpracovány návrhy a doporučení pro další rozvoj přeshraniční spolupráce v rámci města Úpice.

Klíčová slova: obec, přeshraniční spolupráce, regionální politika, regionální rozvoj, euroregiony, česko-polské pohraničí, Glacensis

Cross-border Cooperation as a Factor of Development of the Municipality Úpice

Abstract

The diploma thesis deals with the issue of cross - border cooperation of the Czech - Polish region as a factor of development of the Municipality of Úpice. The thesis is divided into two parts. The first theoretical part presents basic information on regional policy, the European Union, the subsidy system and the euroregion platform. It also deals with the phenomenon of border regions and their specific features. The second part introduces the town of Úpice and the euroregion Glacensis. The thesis deals specifically with main projects of partners Úpice and Piechowice and their evaluation in the framework of cross-border cooperation. The main part of the thesis is research including semistructured interviews with leaders and employees of the Municipality of Úpice and the public opinion questionnaire survey. From the research results, there are recommendations for the further development of cross-border cooperation in the town of Úpice.

Keywords: municipality, cross-border cooperation, regional policy, regional development, euroregions, Czech-Polish borderlands, Glacensis

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Regionální politika	13
3.1 Regionální rozvoj	15
3.2 Strategické dokumenty.....	16
3.2.1 Období 2007 - 2013	16
3.2.2 Období 2014 – 2020	17
4 Evropská Unie	19
5 Evropské fondy.....	19
5.1 Evropský fond pro regionální rozvoj	20
5.2 Evropský sociální fond.....	20
5.3 Fond soudržnosti	21
5.4 Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova	21
5.5 Evropský námořní a rybářský fond.....	21
5.6 Další vybrané fondy	21
6 Přeshraniční spolupráce	22
6.1 Definice	22
6.2 Typologie příhraničních regionů České republiky.....	23
6.3 Identita obyvatel v příhraničním prostoru.....	25
6.4 Obecné problémy příhraničních regionů.....	25
6.5 Vybrané programy přeshraniční spolupráce	27
6.5.1 INTERREG.....	27
INTERREG V-A Česká republika – Polská republika.....	27
7 Problematika euroregionů.....	29
7.1 Euroregiony v České republice a Polsku	30
8 Charakteristika euroregionu Glacensis	32
8.1 Orgány euroregionu Glacensis	32
8.2 Přírodní a kulturní potenciál.....	33
9 Praktická část práce.....	35
10 Charakteristika města Úpice.....	35

10.1	Základní informace	35
10.2	Významné osobnosti	35
10.3	Památky.....	36
10.4	Historie města.....	37
11	Formy podpory projektů v rámci euroregionu Glacensis.....	39
11.1	15. let činnosti Euroregionu Glacensis a společná propagace	42
11.2	Místa plná rozhledů v Euroregionu Glacensis:	43
12	Analýza přeshraničních projektů partnerských měst Úpice a Piechowice	43
12.1.1	Projekt č. 1 Identita a tradice měst partnerských – den města Úpice	44
12.1.2	Projekt č. 2 Zlepšení dostupnosti přírodního a kulturního dědictví v Úpici a partnerské obci Piechowice	45
13	Výzkum přeshraniční spolupráce ve městě Úpice	47
13.1	Polostrukturované rozhovory	47
13.1.1	Hodnocení dosavadní spolupráce mezi Úpicí a Piechowicemi	48
13.1.2	Hodnocení platformy euroregionu a systému dotací	49
13.1.3	Hodnocení využití potenciálu přeshraniční spolupráce ve městě	50
13.1.4	Výhled do budoucnosti	51
13.2	Dotazníky pro místní obyvatele	52
13.2.1	Demografické údaje	53
13.2.2	Povědomí respondentů o přeshraniční spolupráci a partnerském městě Piechowice.....	54
13.2.3	Informovanost ohledně projektů přeshraniční spolupráce.....	56
13.2.4	Zkušenosti a zájem o účast na přeshraničních projektech	57
13.2.5	Oblast zaměření přeshraničních akcí a projektů	59
14	Vyhodnocení výzkumu	60
14.1	Porovnání výsledků dotazníkového šetření a strukturovaných rozhovorů	60
14.2	Návrhy a doporučení	61
15	Závěr.....	63
16	Seznam použitých zdrojů	65
	Přílohy.....	68

1 Úvod

I přes to, že se v západních státech Evropské unie pojem přeshraniční spolupráce objevuje již v 50. letech 20. století, v dnešní České republice, Slovensku a v dalších zemích bývalého východního bloku se tento koncept začal objevovat až po otevření hranic v roce 1989. V průběhu několika století vznikly v Evropě státní hranice, které v mnohých případech neodpovídají historickým územím. Vznikly tak bariéry, které negativně ovlivnily příhraniční regiony. Právě pro tyto oblasti jsou určeny fondy Evropské unie pro přeshraniční spolupráci.

Tato diplomová práce je zaměřena na operační program Česká republika – Polská republika, tedy na euroregion Glacensis, který je největší ze všech třinácti euroregionů v ČR. Toto území se vyznačuje vysokou atraktivitou s velkým kulturním a přírodním potenciálem, který se tento projekt snaží podporovat.

Hlavním cílem přeshraniční spolupráce je posílení a prohloubení komunikace obcí na obou stranách hranice. Spolupráce by měla zahrnovat všechny stránky každodenního života jako například aktuální dění v regionech, dopravní dostupnost, vzdělávání, spolupráce městských a obecních úřadů, cestovní ruch, rozvoj informačních technologií a další. V České republice je za dodržování norem a principů přeshraniční spolupráce zodpovědné Ministerstvo pro místní rozvoj.

Práce se zabývá konkrétně obcí Úpice, která leží v Královéhradeckém kraji a v minulosti navázala úspěšnou spolupráci s obcí Piechowice ležící v polském Dolnoslezském vojvodství. Tyto obce byly součástí již operačního programu na roky 2007–2013. Dnes spolupráce spadá pod mezinárodní program Evropské unie „Evropská územní spolupráce 2014–2020“, kdy jsou realizovány projekty, které bude diplomová práce analyzovat.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je zhodnotit formy přeshraniční spolupráce v rámci Česko – Polského regionu s konkrétním zaměřením na obec Úpice. Práce bude analyzovat již dosud zrealizované projekty společně s novými možnostmi přeshraniční spolupráce, které přináší program INTERREG V-A ČESKÁ REPUBLIKA – POLSKO v rámci Evropské unie na roky 2014–2020.

Cílem teoretické části diplomové práce je zhodnocení vlivu Evropské unie, regionální a dotační politiky na příhraniční regiony. Teoretická část dále poskytne ucelený náhled do problematiky přeshraniční spolupráce společně s jejím vznikem a vývojem v rámci Evropské unie. Dále se práce bude zabývat také obecnou charakteristikou českého i polského regionu.

Empirická část se bude konkrétně věnovat obci Úpice, jejím projektům a hodnocení v rámci přeshraniční spolupráce.

2.2 Metodika

Diplomová práce je členěna do dvou základních celků – teoretická a empirická část. Teoretická část je zpracována na základě sekundární analýzy dat – studia odborné literatury, programových dokumentů i webových stránek zabývajících se problematikou Evropské unie, regionální politiky a přeshraniční spolupráce.

Praktická část diplomové práce se zabývá již konkrétně obcí Úpice a projekty spolupráce, které byly již uskutečněny a na kterých město nyní pracuje. Pro tuto charakteristiku bude opět použito studia literatury, webových stránek i interních dokumentů města týkajících se této problematiky.

Pro hlavní část výzkumu bude použito polostrukturovaných rozhovorů, které budou vedeny se zainteresovanými a kompetentními pracovníky především z městského úřadu na české straně. Další část výzkumu je zaměřena na obyvatele města Úpice. Za pomoci

dotazníkového šetření bude provedena analýza veřejného mínění na téma přeshraniční spolupráce. Dotazníky budou šířeny především za pomoci osobního předání, emailů a sociálních sítí.

3 Regionální politika

Dle Krutílka a Michalčákové (2015) je regionální politika v nadnárodním rámci Evropské unie nazývána též politika hospodářské a politické soudržnosti. Má zajišťovat na základě principu solidarity vyrovnávání rozdílů jednotlivých států a regionů, kdy bohatší přispívají na rozvoj chudších a zaostalejších.

Dle Skokana (2003, str. 21) je regionální politika v rámci národní úrovně důsledkem reakce státu na regionální disparity, které vznikly v důsledku historického vývoje. Nedbalé vytyčení hranic států zapříčinilo vznik takzvaných problémových regionů. Ty se mohou klasifikovat několika způsoby, nejčastěji a nejobecněji však na tyto 3 typy:

- Regiony bez dostatku přírodních zdrojů, hlavně regiony odlehlé a venkovské.
- Regiony s nedostatkem kapitálu, tudíž s nedostatečným využíváním vlastních zdrojů.
- Regiony, které v minulosti patřily mezi vyspělé regiony v takzvaných tradičních odvětvích, které však dnes již stagnují či upadají.

Autor dále uvádí jako hlavní cíl regionální politiky vytvořit podmínky k postupnému snižování nebo zmírňování nadměrných disparit v procesu vývoje problémových regionů. Dalším cílem je dosáhnout vyvážené regionální struktury a tím přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti v národním i mezinárodním měřítku. Podle Stejskala a Kovárníka (2009, str. 11–12) je v současnosti velmi uplatňovaným konceptem požadavek návratnosti a efektivnosti vložených prostředků.

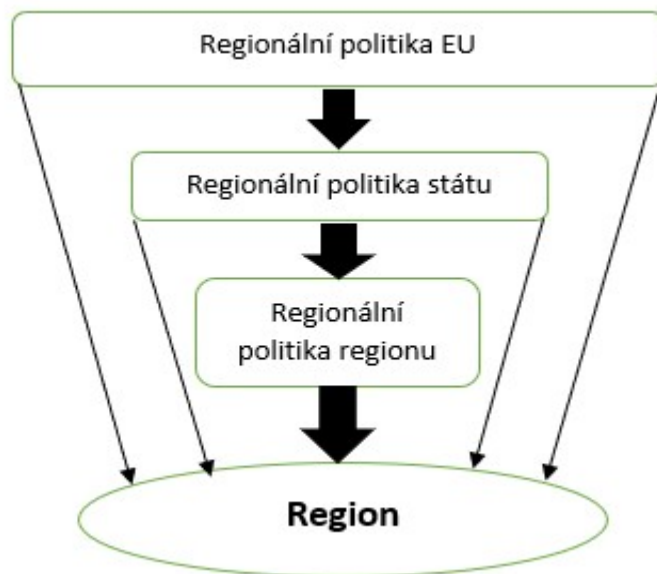
Dále se dle stejného autora vznik regionální politiky datuje do první poloviny 20. století, nedošlo však k žádnému sjednocenému názoru či jedné obecné definici. Navíc se dle Stejskala a Kovárníka (2009, str. 11–12) problematika regionální politiky konstantně vyvíjí. Jedna z nejpoužívanějších definic regionální politiky je: *Regionální politika představuje všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšování geografického rozdělení ekonomických činností, resp. které se pokoušejí napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů – ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů* od Vanhova a Klaassena (1980, str. 52).

Jedna z nejdůležitějších definic v České republice je uvedena v základním koncepčním dokumentu „Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020. Zní: *„Regionální politika představuje soubor intervencí, které ovlivňují rozložení ekonomických aktivit v území, k rozvoji infrastruktury a ke snížení nerovnováhy v sociálním rozvoji. Důležitá je vzájemná vazba s dalšími podpůrnými státními politikami, například se sociální politikou a s průmyslovou politikou. Dochází také k zohledňování regionální dimenze v rámci sektorových politik. V rámci regionální politiky EU jde o koordinaci národních regionálních politik, a o vlastní realizaci politiky hospodářské, sociální a územní soudržnosti formou finanční podpory rozvojových aktivit jednotlivých regionů.“* (2013, str. 4, online). V dokumentu je dále zdůrazněno, že pro vyvážený rozvoj regionů je velice důležité také zachování rovnováhy mezi ekonomickým, sociálním a environmentálním pilířem. Teorie, která se zabývá právě touto problematikou, se nazývá udržitelný růst či udržitelný rozvoj.

Dle Skokana (2003, str. 22) je ekonomický pilíř udržitelného rozvoje tvořen především zájmem na využití všech výrobních faktorů, zajištěním stabilního ekonomického růstu, optimálním rozmístěním firem a řešením regionální nerovnováhy. Sociální pilíř by měl zajišťovat růst životní úrovně obyvatel jako je například řešení otázek zaměstnanosti či regionální rozdělení příjmů. Environmentální faktor má přispívat k zajištění trvale udržitelného rozvoje a k vyváženosti v zatížení životního prostředí.

Regionální politika se provádí na různých národních i mezinárodních úrovních. Dle Krutílka a Michalčákové (2015) v rámci mezinárodní úrovně hraje důležitou roli Evropská unie. Hlavními nástroji EU jsou dva strukturální fondy – Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond. Dále také fond soudržnosti. Dle autora Skokana (2003, str. 23) jsou na státní úrovni nositeli regionální politiky především vláda ČR, ministerstvo pro místní rozvoj a ostatní orgány státní správy. Na úrovni regionů jsou pak nejdůležitějšími aktéry územní samosprávy krajů a obcí, důležitá je také místní institucionální infrastruktura, kterou tvoří lokální podniky, podnikatelé a instituce.

Obrázek č. 1 – Struktura regionální politiky

Zdroj: Skokan (2003) zpracování: vlastní

3.1 Regionální rozvoj

Dle Stejskala a Kovárníka (2009, str. 27) jsou pojmy regionální politika i regionální rozvoj poměrně úzce spjaty. V mnohých odborných publikacích se definice těchto pojmů prolínají. Místní či regionální rozvoj lze definovat jako místní ekonomický rozvoj většího území. V užším pojetí lze tento pojem definovat jako ekonomický rozvoj územně definované celku. Tím se rozumí především rozvoj socioekonomického potenciálu a úrovně regionu, navýšení konkurenceschopnosti, aktivace rozvojového potenciálu a jiné. Z praktičtějšího pohledu termín regionální rozvoj označuje strategickou a koordinovanou snahu aktérů v regionu, kteří se snaží zlepšit socioekonomickou a environmentální úroveň a celkově se snaží o zlepšení životních podmínek pro místní obyvatele.

Skokan (2004, str. 20) k této problematice dodává, že regionální rozvoj představuje komplex procesů, které probíhají v poměrně složitém systému regionu. Pro řízení tohoto systému je proto důležitý systémový přístup.

3.2 Strategické dokumenty

Jedněmi z nejdůležitějších dokumentů v rámci této problematiky jsou dokumenty „strategie regionálního rozvoje“ (SRR), které jsou vypracovány vždy na určité programové období trvající zpravidla 7 let. Podle ministerstva pro místní rozvoj (2016), které dokumenty vypracovává, je SRR základním dokumentem regionální politiky na úrovni státu. V rámci ČR formuluje souhrnné cíle a současně také problémy a priority, na které se regionální politika v určitém programovém období má zaměřit. Dále také zajišťuje provázanost a spolupráci mezi národní a evropskou regionální politikou. Mezinárodní rámec představuje především regionální politika EU, kdy programové dokumenty vytvořené ministerstvem pro místní rozvoj musí navazovat na souhrnné cíle a programové dokumenty Evropské unie.

3.2.1 Období 2007–2013

Dle serveru Euroskop (2015) bylo v rámci regionální politiky EU v tom to programovém období investováno do evropských regionů celkem 347 miliard eur. Vložené finance měly za úkol zlepšit dopravní a internetové spojení, podpořit malé a střední podniky v problémových oblastech, zlepšovat a chránit životní prostředí či zajišťovat lepší úroveň vzdělání.

V rámci tohoto programového období byly v rámci regionální politiky ustanoveny 3 hlavní cíle:

- **„1. Konvergence – solidarita mezi regiony (81,5 % celkového rozpočtu)**
Regionální politika podporuje regiony v členských státech, které nedosahují 75 % průměru úrovně HDP Evropské unie na osobu, regiony se sociálními problémy a poškozeným životním prostředím

- **2. Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (16 % rozpočtu)**
Tento cíl podporuje regiony, které nesplňují kritéria prvního cíle a dosahují vyšší úrovně HDP EU na osobu. Záměrem je podpora konkurenceschopnosti a zvýšení přitažlivosti regionů pro investory.

- **3. Evropská územní spolupráce (2,5 % rozpočtu)**

Cílem je podporovat přeshraniční spolupráci (mezi zeměmi nebo regiony), k níž by bez pomoci poskytované v rámci politiky soudržnosti nedošlo. (Euroskop, online)

3.2.2 Období 2014–2020

Dle serveru Euroskop (2015) bude v rámci regionální politiky EU v tomto programovém období investováno do evropských regionů celkem 366,8 miliard eur. Cíle regionální politiky v tomto období budou představovat prostředek k dosažení cílů strategie Evropa 2020. Mezi tyto cíle patří především tvorba pracovních míst, regulátory změny klimatu, řešení problematiky energetické závislosti, sociálně vyloučených lokalit a dalších problémů.

Podle stejných autorů byly na toto programové období vytyčeny 2 hlavní cíle:

- *„investice pro růst a zaměstnanost (97,6 % rozpočtu). Cíl bude financován z fondu ERDF, ESF a Fondu soudržnosti.*
- *Evropská územní spolupráce (2,4 % rozpočtu). Tento cíl byl ustanoven již pro období 2007-2013 a nadále bude financován z fondu ERDF.“*

Dále bude regionální politika EU dle euroskopu (2015) podporovat všechny regiony, které jsou v tomto programovém období rozděleny do 3 kategorií:

- Méně rozvinuté regiony (HDP nižší než 75 % průměru EU)
- Přejícnové regiony (HDP 75–90 % průměru EU) – tato kategorie je nově zavedena na toho programové období.
- Více rozvinuté regiony (HDP vyšší než 90 % průměru EU)

Dle webových stránek strukturálních fondů (2014) bylo na programové období 2014–2020 vyčleněno pro Česko republiku z fondů Evropské unie 24 miliard eur. Tyto finance slouží především na podporu hospodářského růstu země a na regulaci sociálních a ekonomických nerovností mezi státy i regiony.

Dle stejného autora došlo v novém programovém období k několika změnám, a to jak na státní i mezinárodní úrovni. Mezi vybrané změny patří:

- Vyšší míra uplatnění různých finančních nástrojů na úkor poskytování dotací.
- Vyšší měřitelnost přínosu operací, na které byla využita podpora
- Větší důraz na partnerství a kvalitu strategické práce v České republice.

Mezi nejvýraznější změny týkající se ČR patří:

- Snížení počtu regionálních operačních programů. Místo toho byl zaveden pouze jeden integrovaný regionální operační program. V minulém programovém období jich bylo sedm.
- Zajištění stejných metodologických pravidel v rámci celého systému.
- Nové rozšířené funkce monitorovacího systému, který by měl zajistit menší administrativní zátěž.

Obrázek č. 2 – rozdělení ESI fondů mezi programy v programovém období 2014–2020

Zdroj: (strukturální fondy, online)

4 Evropská Unie

Podle Maňáka (2007, str. 11) je Evropská unie hospodářské, ekonomické a politické společenství demokratických států, které vzájemně spolupracují a postupně se integrují v nadnárodní strukturu, jenž poskytuje výhody všem členským státům. Toto uskupení stojí na pilířích svobody, právního státu, úcty k lidským právům a rovnosti občanů. Dle oficiálních webových stránek Evropské unie (2015) se Evropská unie řídí zásadou zastupitelské demokracie. Občané EU jsou přímo zastoupeni v rámci Evropského parlamentu a členské země v rámci Evropské rady a Rady EU. Unie se stále snaží zvyšovat transparentnost a demokratičnost řídicích orgánů. Dále zde podle Maňáka (2007, str. 12) v celé EU platí tzv. komunitární právo, které je nadřazené právu národnímu. Základem společenství je jednotný trh bez vnitřních hranic. Dále EU tvoří společnou zahraniční a bezpečnostní politiku.

Dle oficiálních webových stránek EU (2015) k hlavním cílům Evropské unie patří především prosazování míru a blahobytu občanů, udržitelný rozvoj, který souvisí se stabilním hospodářským růstem, cenovou stabilitou, ochranou životního prostředí a konkurenceschopností tržní ekonomiky. Dále se mezi cíle řadí mimo jiné boj proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci i zvýšení soudržnosti a solidarity mezi jednotlivými členskými státy.

Dle Plchové, Abrháma a Helíska (2010, str. 7) zde však existují i rizika členství v Evropské unii, především pro Východnější státy, a to zejména vysoké náklady, které by mohli být pro některé státy neúnosné, dále například nutnost rychlého přizpůsobení v různých oblastech politiky EU či důsledky pro bezpečnostní politiku jednotlivých států.

5 Evropské fondy

Dle oficiálních webových stránek strukturálních fondů (2012) jsou tyto fondy využívány jako hlavní prostředek realizace evropské hospodářské politiky. Jejich prostřednictvím dochází k přerozdělování finančních prostředků, které slouží ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů v rámci regionů členských zemí. V současné době existuje pět strukturálních a investičních fondů – Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF),

Evropský sociální fond (ESF), Fond soudržnosti (FS), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) a Evropský námořní a rybářský fond (EMFF).

5.1 Evropský fond pro regionální rozvoj

European Regional Development FUND (ERDF) je v rámci objemu investic největším strukturálním fondem. Podle Wokouna (2006, str. 16) je jeho ústředním cílem odstraňování regionálních nerovností a posilování rozvoje a konverze regionů. Současně financuje přeshraniční, meziregionální i nadnárodní spolupráci. Obecně je zaměřen na modernizaci a posilování hospodářství. Podle oficiálních webových stránek strukturálních fondů (2015) jsou podporovány především investiční neboli infrastrukturní „tvrdé“ projekty. Nejčastěji se jedná o výstavbu silnic a železnic, odstraňování ekologických problémů, úprava a rozvoj zdravotní péče. Dále jsou podporovány investice do vzdělání, rozvoje malých a středních podnikatelů ve znevýhodněných regionech či do projektů v rámci cestovního ruchu a místního potenciálu.

Dle webových stránek euroskep (2014) je finanční podpora v regionech konkrétněji zaměřena na projekty rozvoje jednotlivých obcí a měst. Může se jednat například o zakoupení vozidel veřejné dopravy, rekonstrukce kulturních památek, o zakoupení materiální výbavy škol či zvyšování kapacit ubytování pro lepší podmínky cestovního ruchu.

5.2 Evropský sociální fond

Jak uvádí Wokoun (2006, str. 19), evropský sociální fond (ESF) je nejstarším ze strukturálních fondů. Funguje již od roku 1957 a je zaměřen na neinvestiční tedy „měkké“ projekty. Na základě společného financování podporuje snahu členských zemí o zlepšení sociální soudržnosti, zvýšení zaměstnanosti a perspektiv lidí při hledání práce a rekvalifikacích. Jedná se o druhý největší strukturální fond v objemu investic. Současně také od roku 2000 poskytuje evropský sociální fond velmi významnou finanční, politickou a sociální podporu pro Evropskou strategii zaměstnanosti, a to zejména při implementaci do praxe.

5.3 Fond soudržnosti

Dle oficiálních webových stránek strukturálních fondů (2015) je fond soudržnosti určen především pro rozvoj a podporu chudších a méně vyspělých států, nikoliv jednotlivých regionů. Financovány jsou z tohoto fondu investiční infrastrukturní projekty zaměřené především na dopravní infrastrukturu, jako je například rozšiřování transevropské sítě a další projekty na lepší propojení Evropy. Dále fond soudržnosti podporuje také projekty týkající se životního prostředí, využívání obnovitelných zdrojů energie nebo celkově udržitelné energetiky.

Dle webových stránek ec.eurpa.eu (2014) se z toho fondu financují země: ČR, Bulharsko, Estonsko, Chorvatsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko a Slovinsko.

5.4 Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

Podle webových stránek eagri.cz (2014) je tento fond finančním nástrojem pro zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelné využívání přírodních zdrojů, řešení klimatických problémů a pro správný územní rozvoj venkovských oblastí. Jako hlavní nástroje by k tomu dle Wokouna (2006, str. 21) mělo být využíváno diverzifikace činností ve venkovských oblastech, vzdělávacích programů pro zemědělce či podpora předávání nových inovací a znalostí v zemědělství.

5.5 Evropský námořní a rybářský fond

Podle oficiálních stránek ministerstva pro místní rozvoj (2013) tento fond spadá do společné rybářské politiky Evropské unie a opět finančně podporuje projekty, které zvyšují konkurenceschopnost a ochranu životního prostředí. Hlavními podporovanými projekty jsou aktivity týkající se vnitrozemského i mořského rybolovu, zlepšení kvality života v evropských pobřežních oblastech či modernizace zpracovatelského průmyslu a plavidel.

5.6 Další vybrané fondy

Mezi ostatní fondy Evropské unie patří fond solidarity, který obstarává finanční pomoc státům i oblastem, které postihla přírodní katastrofa. Finance z tohoto fondu mohou být vynaloženy i na preventivní opatření proti těmto druhům katastrof. Dalším fondem je fond

pro přizpůsobení a globalizaci, který financuje projekty, které pomáhají pracovníkům propuštěným na základě globalizace. Jsou to například případy bankrotu firmy, přesídlení výroby do země mimo EU a podobně.

6 Přeshraniční spolupráce

Podle Matese a Wokouna (2001, str. 106) na obou stranách hranic různých dvou států existují historická území, která byla v rámci hranic států rozdělena a vnikla tam místa s charakterem okrajových hospodářsky zaostalých, špatně dopravně dostupných regionů s nízkým procentem zalidnění. Jelikož jsou tato místa rozdělena hranicemi, vnikají zde bariéry spolupráce, především díky různým kulturním, hospodářským, sociálním a správním systémům. Právě z důvodu překonávání těchto bariér v příhraničních oblastech je tento druh spolupráce finančně podporován z fondů Evropské unie. Fungování je zajištěno prostřednictvím společného plánování, realizace i financování programů regionálního rozvoje v regionech na obou stranách hranice. Autoři dále dodávají, že právě společné prostorové plánování na regionální a lokální úrovni jsou stěžejním podkladem pro tuto spolupráci.

6.1 Definice

Před samotnou definicí přeshraniční spolupráce je vhodné definovat samotný výraz hranice. Z různých pramenů lze vyčíst mnoho definic hranic s rozdílnými významy. Jak uvádí Zich (2007, str. 96), se v takto definovaném zaměření jedná především o hranici mezi státy a o míru a formu jejich spolupráce. Podle Šindlera (1996) v knize Jeřábka, Dokoupila a Havlíčka (2004, str. 47) je státní hranice definována jako „*konvenčně (smluvně) stanovenou linii na mapách a v terénu, která odděluje území jednoho suverénního státu od území jiného suverénního státu nebo od oblasti nepodléhající suverénní moci žádného státu (volné moře)*“.

Jak dále uvádí Jeřábek, Dokoupil a Havlíček (2004, str. 48), lze dělit hranice na přírodní a umělé. Přírodní neboli fyzickogeografické jsou tvořeny dominantními prvky v krajině, jako jsou například vodní toky či horské masivy. Umělé antropogenní hranice nerespektují přírodní prvky a tvoří se například na základě kulturních, etnických či historických

aspektů. Dále lze definovat hranice dle propustnosti. Tento aspekt ovlivňuje především kulturní hospodářský a sociální vývoj příhraničních regionů.

Dosud není specifikována žádná jednotná definice přeshraniční spolupráce. Lze na ni nahlížet z širšího i užšího pohledu. Dle Jetmara (2007, str. 12) v širším pojetí lze přeshraniční spolupráci chápat jako jakoukoliv spolupracující interakci v rámci subjektů ležících obrácených stranách hranice. Do této interakce zasahuje národní i evropská legislativa. To znamená, že zainteresované subjekty jako například obce mohou zakládat právní subjekty, jenž intencionálně zastřeší právě různé formy přeshraniční a meziregionální spolupráce.

6.2 Typologie příhraničních regionů České republiky

Dle stejného autora lze nahlížet na tyto formy spolupráce i v užším pojetí. V tomto případě se již nejedná o jakékoliv interakce, ale o aktivity podporované prostřednictvím hospodářské a sociální politiky soudržnosti EU mířící k rozvoji přeshraničních ekonomických a sociálních vazeb.

Podle Zicha (2007, str. 6) v souvislosti s historickými důsledky, stavem a možnostmi pohraničních regionů probíhá rozvoj spolupráce v různých oblastech rozdílným tempem. Nejsilněji dle autora probíhá rozvoj přeshraničních vztahů v ekonomické oblasti. V důsledku otevření hranic po pádu železné opony se díky vnitřní i zahraniční politice států rozrostl prostor vhodný pro podnikání a další ekonomické aktivity. K intenzivnější spolupráci však došlo i v dalších oblastech života jako například v rámci samosprávných institucí, zájmových organizací, škol a podobně. Došlo však i ke změnám a rozvoji vztahů i v demografickém měřítku. Vzrostl například počet smíšených manželství či byly prohloubeny příbuzenské vztahy apod. Autor dále poukazuje na rozdíly intenzity a obsahu přeshraničních kontaktů v souvislosti s geografickými podmínkami pohraničí. Protože Česká republika sousedí se čtyřmi státy, na hranicích existují čtyři rozdílné pohraničí lišící se především historickými, geografickými, kulturními a ekonomickými podmínkami.

V literatuře lze najít velké množství různých dělení příhraničních regionů. Podle Jeřábka, Dokoupila a Havlíčka (2004, str. 19) rozdílnost pohraničí udává také historický vývoj vztahů se sousedním regionem. Na základě jednoduchého rozdělení lze do první skupiny zařadit česko – bavorské a česko – rakouské pohraničí, které se po poměrně dlouhou dobu vyznačuje nepropustnou bariérou. Do druhé skupiny lze zařadit česko – saské a česko – polské pohraničí, které se po dlouhou dobu vyvíjelo téměř stejným nebo podobným politickým, hospodářským i sociálním směrem. Do třetí skupiny patří česko – slovenské pohraničí, které vzniklo nově po rozpadu svou států, vyznačující se dlouhým společným vývojem a přetrvávajícími hlubokými ekonomickými, kulturními a rodinnými vazbami.

Podle stejných autorů (2004, str. 21) se v dnešní době nejvíce pozornosti věnuje česko – německému pohraničí. Je to nejspíše z důvodu synergického efektu, kdy je Německo bráno jako součást „bohaté západní Evropy“ a jako velká a silná sousední země. Iniciativa spolupráce je spíše na německé straně, což je dáno jak geopoliticky tak ekonomicky. Vzájemný prospěch však přinášejí obě strany, hlavně z ekonomického hlediska jde o přenášení kapitálu a výroby do ČR, tak v opačném směru o pohybem pracovních sil přes hranice za lepším výdělkem. V rámci hranic s Rakouskem je situace obdobná jako na hranicích německých. Obecně lze však říci, že změny v sociální a ekonomické sféře, jsou oproti Německu menší, pomalejší a méně prozkoumané. Česko – slovenské pohraničí je poznamenané absencí předchozích přeshraničních vztahů, širší přeshraniční pás je však spíše na okraji zájmu.

Dále autoři (2004, str. 22) uvádí, že v česko – polský region se vyznačuje odlišnými vlastnostmi než ostatní regiony. Po roce 1989 se především polská strana snažila o překonání bariér spolupráce. Dnes se spolupráce rozvíjí z iniciativy obou stran a to především na platformách evropské unie jako je euroregion Glacensis nebo euroregion Nisa. Problémovou částí zůstává ostravský region, kde jsou za příčinou jak historické rozpory, tak i ekonomicko – geografické postavení Ostravského regionu v rámci České republiky.

6.3 Identita obyvatel v příhraničním prostoru

Jak uvádí Zich (2005, str. 149), existuje v dnešní literatuře mnoho přístupů a koncepcí k pojmu regionální identity. Běžně si lidé kromě vztahů k materiálním projevům kultury budují různé formy sociálního uspořádání, navazují sociální vztahy a sdílejí společnou historii i kulturu. Jeden ze základních přístupů k regionální identitě (Szcepánsky 1999, in Zich, 2005), říká, že „*regionální identita se dá v obecném slova smyslu na jedné straně chápat jako ztotožnění s určitým teritoriem a na druhé straně jako součet duchovních a materiálních hodnot, charakteristická pro regionální společenstva, která je předávána dalším generacím.*“

Jak uvádí Zich (2005, str. 146), je vztah obyvatel k regionu důležitým aspektem přeshraničních aktivit, které působí na místní společenství v pohraničí. V této problematice hrají nemalou roli historické souvislosti 20. století současně s kolektivní pamětí místních obyvatel. Identita obyvatel byla poznamenána událostmi první i druhé světové války a důsledky těchto událostí. Jedním z příkladů je odsun Německého obyvatelstva a příchodem nových obyvatel do příhraničních oblastí. Významný vliv na pohraničí měly i události po roce 1948, kdy socialistická vláda zřizováním státního hospodářství, znárodňováním apod. pozastavila občanské integrační procesy na tomto území. Také hranice železné opony neumožňovaly navazovat hlubší přeshraniční vztahy a byly přerušeny i mnohé příbuzenské svazky.

Podle Zicha (1996, str. 5) se události po roce 1989 promítly i do regionálního vnímání identity obyvatel. Jsou zde viditelné vlivy mezinárodního i globálního významu. Jedná se například o postupnou integraci Evropy nebo intenzivnější občanské vztahy. Mnozí jedinci tak mohou i vyjadřovat obavy o svůj region, mají předsudky a jsou k přeshraničním projektům skeptičtí.

6.4 Obecné problémy příhraničních regionů

Podle Zicha (2005, str. 45) jsou nejčastěji skloňovanými problémy nerovnoměrnost v ekonomickém a sociálním zázemí regionů na opačných stranách hranic. Místní obyvatelé

mají strach z odlivu investic a pracovních příležitostí ze strany silnějšího sousedního regionu. Dalším problémem je jazyková bariéra. Jak uvádí Zich (2007, str. 102), v příhraničních regionech se často objevují i sociopatologické jevy jako je například prostituce. Tento jev byl zaznamenán hlavně u hranic s Německem či Rakouskem. Po pádu železné opony příhraniční prostory poskytovaly anonymitu a příhodná nepříliš obydlená místa. Nyní se situace díky prohlubování kontaktů a spolupráce v tomto ohledu zlepšuje. Naopak na hranicích s Polskem se tento jev téměř nevyskytuje. Jedním z důvodů je například silné náboženské cítění, které s tímto jevem nekoresponduje.

Naopak problémem na Polských hranicích je kriminalita. Podle stejného autora (2007, str. 104) zde opět figuruje anonymita, která působí při nelegálním obchodování jako je pašování zboží či převoz kradených automobilů. Příhraniční regiony se dále potýkají také s vysokou nezaměstnaností a to z důvodu klesajícího počtu pracovních míst, upadání tradiční průmyslové výroby či odsunu sociálně slabých obyvatel do těchto regionů.

SWOT analýza česko – polského pohraničí

Silné stránky	Slabé stránky
• Atraktivní krajina s možností rozvoje cestovního ruchu • Silná průmyslová základna • Dostatečný potenciál pracovní síly • Dostatečná kapacita vzdělávacích zařízení	• Absence napojení na dálniční síť • Nedostatečná průchodnost hraničních přechodů • Slabě využitý potenciál cestovního ruchu • Rozsáhlá území s narušeným životním prostředím • Vysoká míra nezaměstnanosti
Příležitosti	Hrozby
• Udržení tradičních oborů jejich úspěšnou restrukturalizací • Napojení na dálniční síť • Rozvinutí potenciálu cestovního ruchu • Příprava podnikatelských zón • Využití potenciálu vědecko – výzkumné základny	• Zpoždování ve výstavbě mezinárodních dopravních tahů • Podcenění významu cestovního ruchu • Další růst nezaměstnanosti • Útlum veřejné dopravy • Ekologické zátěže.

Zdroj: Zich (2005), zpracování: vlastní

6.5 Vybrané programy přeshraniční spolupráce

Dle Dočkala a Škody (2005, str. 30) jsou iniciativy a programy přeshraniční spolupráce doplňkovými nástroji hospodářské politiky a sociální soudržnosti Evropské unie, které řeší specifické problémy, jež jsou obtížně řešitelné pomocí klasických nástrojů v rámci této politiky.

6.5.1 INTERREG

Dle Matese a Wokouna je INTERREG iniciativa EU pro pohraniční regiony, která byla založena v roce 1989. Pomáhá regionálním a místním vládám a samosprávám na evropském území rozvíjet a realizovat lepší regionální politiku. Podporuje rozvoj přeshraniční spolupráce, a to za pomoci různých infrastrukturních projektů, akcemi s důrazem na ochranu životního prostředí, podpory cestovního ruchu atd. V roce 1994 se tato iniciativa zpřístupnila i územím z nečlenských zemí Evropské unie – tzv. na vnějších hranicích EU. Dle webových stránek interregeurope.eu (2016) se vytvořením vhodného prostředí a příležitostí pro sdílení řešení tato iniciativa snaží zajistit, aby vládní investice, inovace vedly k integrovanému a udržitelnému rozvoji.

INTERREG V-A Česká republika – Polská republika

Dle oficiálních stránek strukturálních fondů (2012) INTERREG V-A navazuje na operační program z předchozího programového období 2007–2013 INTERREG IV – A. Program byl připravován od roku 2012 ve spolupráci s českými i polskými partnery. Tento program má řídicí orgán Ministerstvo pro místní rozvoj a Národní orgán Ministerstvo regionálního rozvoje a infrastruktury PR.

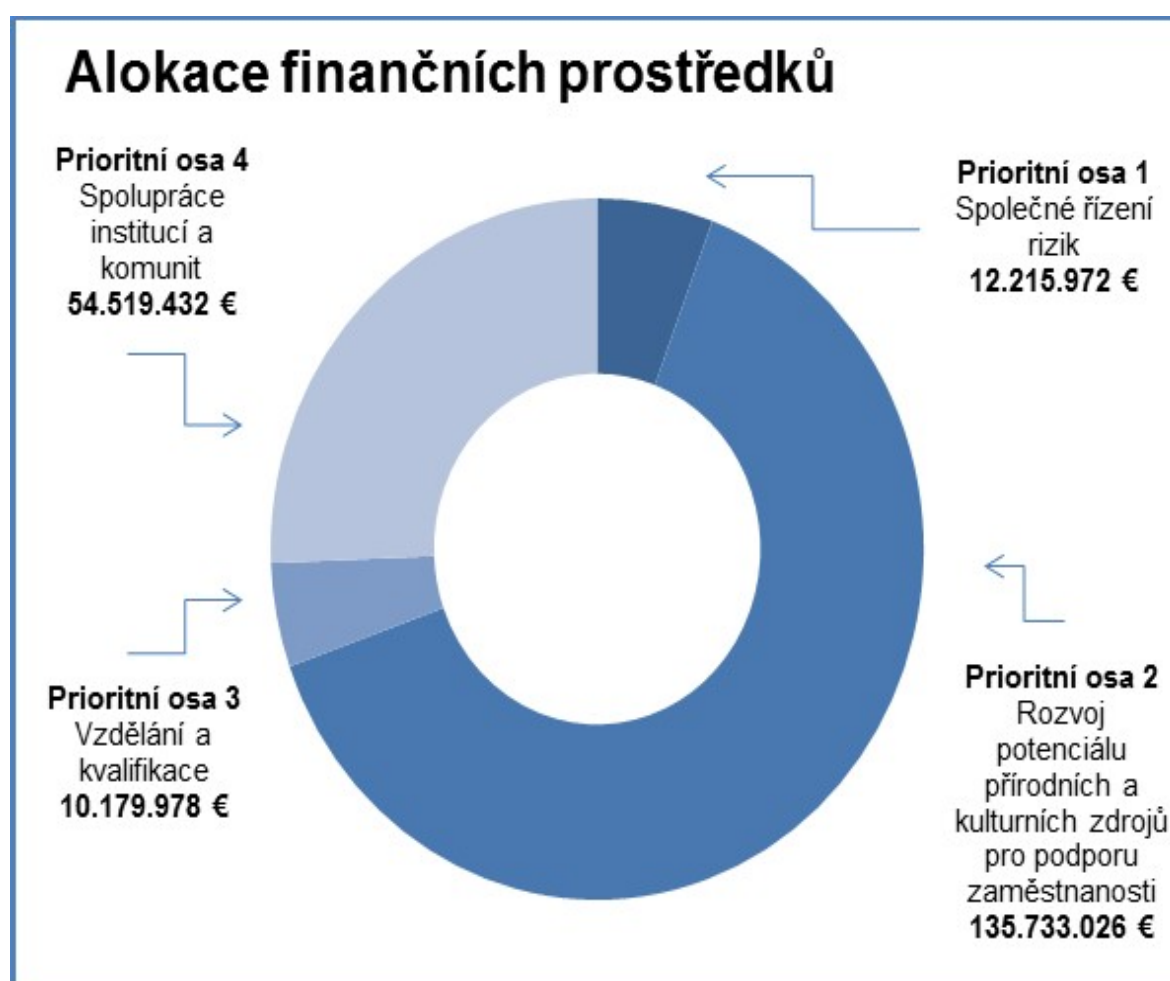
Dle oficiálního programového dokumentu (2016) je programové území tvořeno regiony NUTS 3 ležící na území pěti českých krajů (Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký a Moravskoslezský) a šesti polských podregionů (Bielski a Rybnicki (Slezské vojvodství), Jeleniogórski a Wałbrzyski (Dolnoslezské vojvodství), Nyski a Opolski (Opolské vojvodství). Pojem podregion v Polsku je roven území NUTS 3 v České republice). Dále do programového území spadá okres Strzeliński (podregion Wrocławski v Dolnoslezském vojvodství) a okres Pszczyński (podregion Tyski ve Slezském vojvodství). Rozloha území se od posledního programového území nezměnila. České části území

zabírají stále 23 135 km a polské čisti 23 962 km. Celková rozloha tedy činí 47 097 km. Na tomto území žije přibližně 1,7 milionu obyvatel a je hustě osídlené.

Dle stejného programového dokumentu je česko – polské pohraničí významnou hospodářskou oblastí, kde dominuje především průmysl. Po roce 1990 však území zaznamenalo pokles podílu na celostátní produkci. To je dáno právě především pozicí příhraničního regionu s nevýhodnou geografickou polohou, horší dopravní dostupností a složitými přírodními podmínkami.

Dle oficiálních stránek strukturálních fondů (2012) je na tento operační program s důrazem na „regionální a místní projekty s přeshraničním významem“ vyčleněno 226 221 710 euro.

Obrázek č. 4 – Rozdělení finančních prostředků

Zdroj: www.cz-pl.eu (2016)

Dle oficiálních stránek Interreg V-A Česká republika (2016) jsou součástí programu 4 prioritní osy:

- Prioritní osa č. 1 je zaměřena na řešení konkrétních rizik. Dále na zajištění odolnosti vůči katastrofám a podporuje vývoj systémů krizového řízení. Jako hlavní cíl je zde určen: *„Zvýšení přeshraniční akceschopnosti při řešení mimořádných událostí a krizových situací“* (www.cz-pl.eu, 2014)
- Prioritní osa č. 2 je zaměřena na podporu zaměstnanosti, vnitřního potenciálu a upadajících průmyslových oblastí. Dále také na rozvoj přírodních a kulturních zdrojů. Jako hlavní cíl je zde určeno zvýšení návštěvnosti regionu.
- Prioritní osa č. 3 je zaměřena obecně na podporu vzdělávání. Chce podpořit odborné přípravy a školení současně s celoživotním učením a naplňováním společných programů vzdělávání. Hlavním cílem je zde zlepšení pracovních podmínek a zaměstnanosti absolventů.
- Prioritní osa č. 4 je zaměřena na podporu a zlepšení spolupráce veřejných orgánů včetně podpory spolupráce mezi občany a veřejnou správou. Jako hlavní cíl je určeno lepší a hlubší spolupráce institucí a komunit v příhraničních oblastech.

7 Problematika euroregionů

Důležitým pojmem v rámci přeshraniční spolupráce je euroregion. Jeho pozitiva i negativa jsou v rámci odborné veřejnosti poměrně hojně diskutovaným tématem. Existuje několik definic ohledně významu euroregionu. Dle Jetmara (2007, str. 13) jsou euroregiony funkčním územním celkem ležícím v příhraničních oblastech dvou nebo více sousedních států. Po vzájemné dohodě těchto dvou nebo více oblastí zde probíhá určitá forma přeshraniční spolupráce. Základním znakem euroregionu je práce na základě vlastních pravidel a principu dobrovolnosti. Prostřednictvím euroregionů dochází k realizaci rozvojových projektů a dochází k udržování a rozvoji dobrých sousedských vztahů a současně ke vzájemnému poznávání svých sousedů. Tímto způsobem je vyvíjena snaha o překonání stávajících problémů, které jsou překážkou pro prohloubení evropské integrace.

Dočkal (2005, str. 39) dodává, že euroregion je často charakterizován také jako moderní platforma v rámci Evropské unie, která směřuje k spolupráci občanů, obcí i regionů ve sjednocené Evropě. Tato forma nadnárodní spolupráce by měla zasahovat do všech oblastí života místních obyvatel, tzn. Hospodářská, kulturní, infrastrukturní i sociální rovina. Spolupráce v rámci euroregionu by měla taktéž přinést rozvoj vnitřního potenciálu oblastí na obou stranách hranic.

Euroregionům se nevyhýbá ani kritika i přes to, že je v rámci zkoumaných zdrojů spíše ojedinělá. Dle Dočkala (2005, str. 41) jsou bariéry v souvislosti budování přeshraniční spolupráce především v nedostatecích právních úprav a v podmínkách České republiky. Hlavním problémem je zde poměrně nízká spolupráce s Ministerstvem pro místní rozvoj, které v mnohých případech nebylo k uzavření dohod v rámci přeshraniční spolupráce dvou či více států vůbec přizváno a nebyly mu poskytnuty potřebné informace.

Dle webových stránek businessinfo.cz (2003) velký problém euroregionů spočívá v to, že velmi často slouží pouze jako prostředek ke zpřístupnění dotací Evropské unie. Nereflektuje tak původní účel spolupráce na všem rovinách života místních obyvatel a možnost rozhodování „zezdola nahoru“, tedy aby přebrali iniciativu právě místní, kterých se problém přímo dotýká. V současnosti mají lidé dle stejného autora spíše pocit, že je o problémech v rámci problematiky přeshraniční spolupráce a euroregionu rozhodováno spíše na vyšších byrokratických místech. To zapřičiňuje také jejich menší zájem o tuto problematiku.

7.1 Euroregiony v České republice a Polsku

V České republice nyní dle českého statistického úřadu (2015) funguje 13 euroregionů. Jsou to euroregiony: Beskydy, Bílé Karpaty, Egrensis, Labe, Glacensis, Krušnohoří, Nisa, Pomoraví, Praděd, Silesia, Silva Nortica, Šumava a Těšínské Slezsko.

V Polsku funguje dle webových stránek businessinfo.cz (2003) stejný počet euroregionů jako v ČR, tedy 13, jsou to: v Polsku existuje také třináct euroregionů: Pomerania, Bałtyk, Niemen, Bug, Karpacki, Tatry, Śląsk Cieszyński, Silesia, Pradziad, Glacensis, Nysa, Sprewa-Nisa-Bóbr a Pro Europa Viadrina

Obrázek č. 5 – euroregiony v ČR

Zdroj: businessinfo.cz (2003)

Obrázek č. 6 – Základní informace k euroregionům v ČR

Poř.	Euroregion	Počet obcí celkem**	Vznik	Počet obyvatel celkem	Plocha (km ²)	Okresy****	Sousední stát
1.	Neisse/Nisa/Nysa	124	21. 12. 1991	1 759 000	12 193	LB* , JN, SM, DC (část), CL	D, PL
2.	Elbe/Labe	184	24. 6. 1992	1 400 000	5 547	UL , LT, DC (část), TP (část)	D
3.	Krušnohoří/Erzgebirge	72	říjen 1992	770 000	5 338	MO , CV, LN, TP (část)	D
4.	Egrensis	70	3. 2. 1993	2 000 000	17 000	KV, CH , SO, TC	D
5.	Šumava/Bayerischer Wald/Mühlviertel	276	20. 9. 1993	1 260 000	16 345	DO, KT, PR, CK	D, A
6.	Glacensis	65	5. 12. 1996	500 000	8 351	TU, RK , UO, SU, JE, HK	PL
7.	Praděd/Pradziad	84	2. 7. 1997	342 000	4 078	BR (část), JE / Mor. Beroun	PL
8.	Těšínské Slezsko/Sląsk Cieszyński	59	22. 4. 1998	657 000	1 528	KA (část), FM (část) / Třinec	PL
9.	Silesia	43	20. 9. 1998	359 000	1 469	OP , BR (část), NJ (část)	PL
10.	Beskydy/Beskidy	133	9. 6. 2000	992 100	3 844	FM , KA	PL, SK
11.	Pomoraví ***		23. 6. 1999	997 332	14 300	HO, ZN, BV, Břeclav, Třebíč	SK, A
12.	Euroregion Silva Nortica	334	28. 5. 2002	380 845	4 750	CB, JI, JH, PI, TA	A
13.	Bílé Karpaty/Biele Karpaty		30. 7. 2000			ZL , UH, VS, Kroměříž	SK

****) – u žádného území nejsou členem všechny obce z okresu

Zdroj: businessinfo.cz (online, 2006)

8 Charakteristika euroregionu Glacensis

Dle oficiálních stránek euroregionu (2012) byl tento euroregion založen 5. 12. 1996 v krajském městě Hradec Králové, a to za účelem posilování česko-polské přeshraniční a současně přátelské a oboustranně prospěšné spolupráce a podpory příhraničních území, které jsou úzce spjaty jak geografickými, tak historickými i politickými vazbami. Jedná se o mezinárodní dobrovolné zájmové sdružení, mezi jehož hlavními úkoly patří podpora, organizace a realizace projektů v rámci výše zmíněné spolupráce.

Euroregion sdružuje dvě smluvní strany, česká strana je zastoupena obcemi, městy a dalšími právními osobami z oblasti Náchoda, Trutnova, Rychnova nad Kněžnou, Ústí nad Orlicí, Svitav, Chrudim, Pardubic, Hradce Králové, Jičína a části okresů Šumperk a Jeseník. Z polské části regionu mají zastoupení města a obce z oblastí Kłodzko a Żąbkowice. Euroregion Glacensis je také největším na českém území. Toto sdružení sídlí ve městě Rychnov nad Kněžnou.

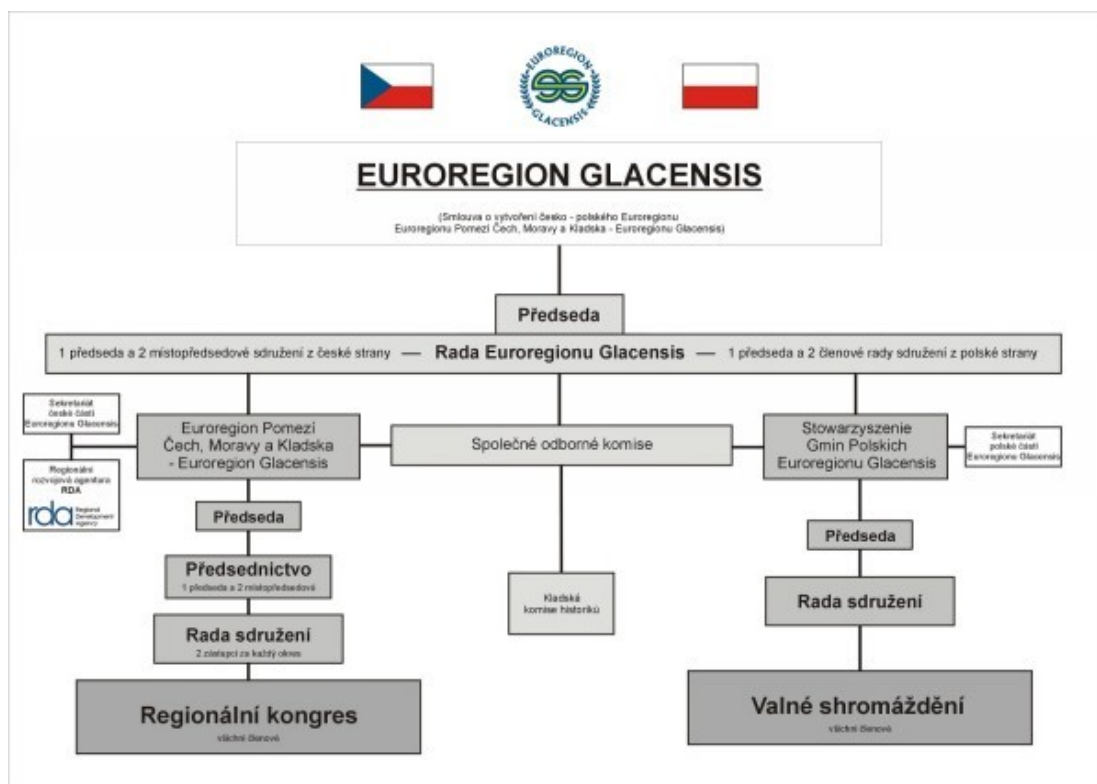
Dle stejného autora se euroregion Glacensis nachází na území třech českých krajů, a to na Královehradeckém, Pardubickém a Olomouckém. Dle oficiální nomenklatury (NUTS), vytvořené pro statistické úřady EUROSTATU je Královehradecký a Pardubický kraj součástí regionu soudržnosti NUTS II. severovýchod a kraj Olomoucký součástí NUTS II. střední Morava.

Transhraniční spolupráce v rámci euroregionu odstraňuje nerovnosti v rámci příhraničních regionů a podporuje jejich ekonomický, sociální a hospodářský růst. Současně má pozitivní vliv i na životní styl místních obyvatel, jelikož zasahuje i do kulturní sféry.

8.1 Orgány euroregionu Glacensis

Euroregion je dle oficiální právní formy zájmovým sdružením právnických osob, které má ve svém vedení zastoupené členy jak z české, tak polské strany. Mezi orgány sdružení patří regionální kongres, rada sdružení, předsednictvo, předseda, revizní komise, sekretariát a pracovní skupiny. V čele euroregionu stojí předseda (vždy za polskou u českou stranu) a dále dva místopředsedové.

Obrázek č. 7 – orgány euroregionu Glacensis

Zdroj: www.euro-glacensis.cz

8.2 Přírodní a kulturní potenciál

Právě přírodní a kulturní potenciál je jeden z hlavních pilířů návštěvnosti euroregionů Euroregion Glacensis má z hlediska cestovního ruchu velký potenciál. Dle Jetmara (2007) naopak sektor služeb a zázemí pro cestovní ruch je méně rozvinuto. Dle oficiálního strategického dokumentu INTERREG V-A má oblast rozvojový potenciál jak v přírodních, tak v kulturních atraktivitách. Příhraniční oblasti na česko-polských hranicích nabízí přírodní bohatství v podobě rozmanité krajiny s horskými pásmy a relativně neporušenou přírodou. Na území euroregionu se nachází také několik rozsáhlých chráněných oblastí, jako je například Krkonošský národní park.

Dle oficiálních stránek euroregionu (2012, online) je euroregion bohatý také na kulturní památky a zajímavosti. Patří sem například historická města jako Hradec Králové a Trutnov na české straně nebo Kudowa Zdroj na polské straně. Na tomto území leží i několik památek UNESCO. Jsou to například zámek Litomyšl či unikátní dřevěné kostely ve Świdnici. Tuto škálu atraktivit doplňují bohaté folklorní a rozmanité tradice. Převážně

městský cestovní ruch rozvíjejí i různé kulturní akce jako jsou divadelní či hudební festivaly. V kontextu stárnutí obyvatel má region výhodu také v široké nabídce seniorského a lázeňského cestovního ruchu.

Dle stejného autora webových stránek má euroregion Glacensis dobrý rozvojový potenciál, často však bývá problémem ho správně využít. Kromě omezující dopravní infrastruktury je problémem špatná přeshraniční dostupnost. Pokud by bylo v tomto směru dosaženo zlepšení, zvýšila by se návštěvnost lokalit a vznikly by nová pracovní místa. Cestovní ruch je v přeshraničních oblastech jedna z mála možností hospodářského rozvoje a generace nových pracovních míst.

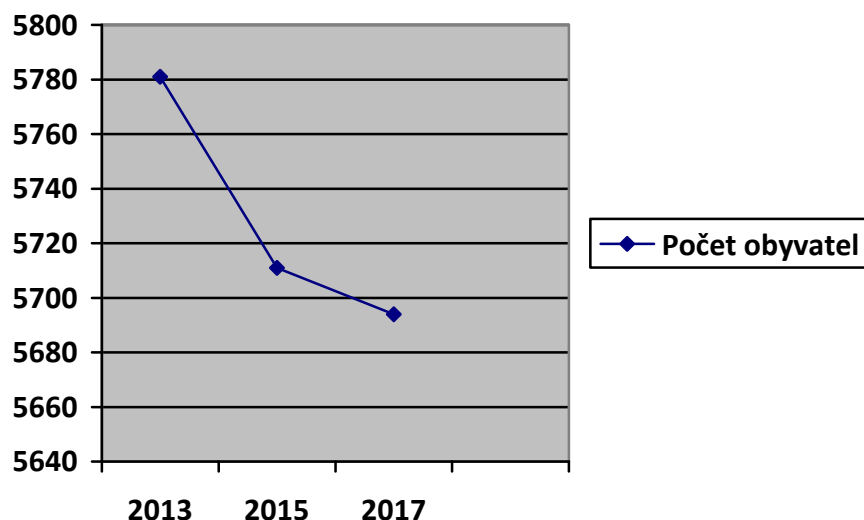
9 Praktická část práce

10 Charakteristika města Úpice

10.1 Základní informace

Dle oficiálních webových stránek města (2017) se Úpice nachází v podhůří Krkonoš v severovýchodních Čechách. Je součástí královehradeckého kraje a leží v nadmořské výšce 352 m. n. m. Úpice se nachází 14 kilometrů od města Trutnov a 20 kilometrů od města Náchod. Město se rozprostírá po obou stranách malé řeky Úpy v roklinatém údolí se zajímavých kopcovitým reliéfem. Rozloha činí 1530 ha. Dle českého statistického úřadu z posledního sčítání lidu (2017) žije na území města 5 694 (k 1. 1. 2017). Z grafu níže je zřejmé, že trend počtu obyvatel je klesající, což je dle Chovančíka a Dočkala (2005) jednou z typických vlastností příhraničních regionů.

Graf č. 1: vývoj počtu obyvatel

Zdroj: ČSÚ (2017), zpracování: vlastní

10.2 Významné osobnosti

Dle Hofmanna (2017) je město spojeno s celou řadou významných osobností českých dějin. Jedněmi z nejvýznamnějších osob žijících na území Úpice je rodina Čapkových. Známi umělci a bratři Josef a Karel vyrůstali na území města, které mělo velký vliv na jejich pozdější tvorbu. Jejich otec doktor Antonín Čapek spolu s manželkou Boženou

Čapkovou se v době své působnosti v Úpici aktivně věnovali kulturnímu životu ve městě a zasloužili se o významný rozvoj města.

Mezi další významné rodáky patří malířka Julie Winterová – Mezerová, která má ve městě vlastní galerii s malbami vyobrazujícími Úpici a okolí, či světoznámý archeolog PhDr. Antonín Hejna, který se zasloužil o mnoho podnětných výzkumů v okolí města v rámci středověké architektury.

10.3 Památky

Dle Hofmanna (2017) je Úpice známá svými historicky cennými roubenými stavbami. Jednou z nejvýznamnějších budov v Úpici tzv. Dřevěnka č. p. 92 – nejstarší úpická památka, která byla v 16. století vystavěna z neotesaných klád. Jedná se o ojedinělou stavbu svého druhu v Čechách a zajímavostí je, že do roku 1990 sloužila jako obecní hospoda. Od roku 2015 probíhá rozsáhlá rekonstrukce budovy s přispěním financí ze strukturálních fondů Evropské unie. Po dokončení rekonstrukce by Dřevěnka měla fungovat jako skanzen lidového umění a architektury, interaktivní muzeum, informační centrum a místo pro sdružování městských spolků a rezidentů města.

Dalšími významnými budovami jsou například kostel svatého Jakuba Většího s nejstarším dochovaným úpickým zvonem z roku 1625, nebo raně barokní stavba Stará radnice č.p. 30. Nyní zde sídlí městské muzeum a hodiny na radniční věži z roku 1665 patří mezi vůbec nejstarší v Čechách.

Dle Voleské a Kubíčka (2014, str. 56) se Úpice může chlubit jedinečnou architekturou města z 19. a poloviny 20. století. Jedná se především o majestátní vily postavené průmyslníky a podnikateli z tohoto období. Další turistickou atraktivitou je „dům s pošťáckou pohádkou“, kam spisovatel Karel Čapek umístil děj jeho známé pohádky pošťákovi Kolbabovi.

10.4 Historie města

Přesný vznik města Úpice není znám, avšak podle Hofmanna (2009) se datuje zhruba do počátku 11. století. Původní strážní osada Úpice byla založena na ochranu kupecké stezky, která začínala v Náchodě a vedla až do Dvora Králové. Díky své strategické poloze vedly poblíž původní osady také další kupecké a zemské stezky, které sloužili jako pojidlo mezi jednotlivými národy. Podle Voleské a Kubíčka (2014, str. 15) bylo veškeré zboží po těchto starých cestách převáženo za pomoci koní. Obchodníci vždy putovali pouze za dne kvůli obavám ze špatné schůdnosti cest či loupežného přepadení. To přirozeně dalo důvod k založení takových osad jako Úpice, která přinesla možnost obchodovat s místními obyvateli. Jako první zde vznikla kovárna se stájemi pro koně, dále také hostinec s možností přespání. Osada se tedy díky kupcům a převozníkům od 11. století stále rozrůstala. Autoři uvádí také informace o vzniku názvu města, jenž je odvozeno od malé řeky Úpy, která zde protéká. Slovo “upa” je starý slovanský výraz pro vodu. Podle Hofmanna (2009) strategické umístění Úpice podtrhuje i známá pověst o odražení útoku Tatarů v roce 1241, kteří se toto území rozhodli napadnout právě kvůli jeho výhodné poloze. Tato pověst je nazývána “Úpičtí rytíři” a tvoří důležitou součást městské historie.

Dále se dle Voleské a Kubíčka (2014, str. 15) ve 13. století začaly zakládat na dnešním českém území na vlastní i zemskou obranu mohutné hrady. Také zhruba 4 kilometry od Úpice byl vybudován mohutný hrad Vízmburk. Hrad i osada Úpice v té době patřili do Vízmburského panství. Díky tomu nedlouho po založení hradu byla Úpice povýšena na město trhové. Byly mu uděleny nejrůznější práva a výsady jako například právo na vaření piva, právo hrdelní, kostelní nadace či právo na trhy.

Podle Hofmanna (2009) měl hrad mnoho majitelů. Pro Úpici je nejdůležitějším vlastníkem Arnošt z Pardubic, který hrad držel zhruba na počátku 14. století. Na jeho žádost byly roku 1359 založeny knihy, které obsahovaly smlouvy mezi světskými a duchovnímu úřady. Současně se zde nachází také první zmínka o Úpici.

Voleská a Kubíček (2014, str. 20–24) dále uvádějí, že za husitských válek se Úpice přikláněla spíše na stranu husitů, a proto byla devastována nájezdy Slezských katolíků.

Město bylo v 15. století několikrát vypáleno. Nájezdy se mu nevyhnuly ani v první polovině 17. století, a to za třicetileté války, kdy město plenili císařské a následně i švédská vojska.

Dle stejných autorů byl další vývoj po třicetileté válce pro Úpici mnohem příznivější. Podle prvních matrikářských záznamů v roce 1651 žilo na území dnešní Úpice 204 obyvatel. V tomto období zde byl postaven knížecí pivovar a v roce 1678 také radnice, která je nyní nejstarším zděným domem města.

Podle Hofmanna (2009) se ani Úpici na počátku 19. století nevyhnula epidemie cholery a hladomor, což zdecimovalo počet obyvatel. Naopak druhá polovina 19. století byla příznivější, především z důvodu bleskového rozvoje průmyslu. Rozvíjela se především řemeslná výroba, zpracování lnu a na počátku 20. století se díky založení textilních továren město stalo jedno z nejprůmyslovějších v severovýchodních Čechách.

Podle Voleské a Kubíčka (2014, str. 131, 226) město na počátku 20. let zažívalo jedno ze svých nejlepších období, kdy díky rozvoji průmyslu a řemesel kvetl i kulturní život. To ovšem přerušila první světová válka, která znamenala pro obyvatele bídu a hlad. Druhé zlaté období města nastalo mezi válkami, kdy se obnovovaly spolky, opět se rozvíjela textilní výroba a stavěly se významné budovy, jako jsou například nádherné prvorepublikové vily místních továrníků. Zboží pocházející z této oblasti se vyváželo do celého světa. Důležitým bodem historie města je návštěva prezidenta Tomáše G. Masaryka, a to v roce 1926.

Autoři dále uvádějí, že po druhé světové válce, kdy byl život ve městě téměř ve všech stránkách potlačen, však znovu započala velká rekonstrukce města a výstavba nových budov. Po roce 1989 se politické, sociální i ekonomické poměry změnili, což se promítlo i do každodenního života občanů. Znárodněný majetek byl vrácen do soukromých rukou, vnikly soukromé obchody a rozvíjel se kulturní život. Naopak textilní továrny postupně ukončovaly svou činnost. Nyní jsou v Úpici usídleny spíše strojírenské společnosti jako je například JUTA, a.s. nebo TONAVA, a.s.

Obrázek č. 8 – Mapa města Úpice

Zdroj: www.upice.cz (2017)

11 Formy podpory projektů v rámci euroregionu Glacensis

Podle oficiálních stránek euroregionu Glacensis (2016, online) je velká část projektů nejen ve městě Úpice financována z fondu mikroprojektů. V současné době města a obce čerpají z fondu pod programem Interreg V-A Česká republika – Polsko 2014–2020. Na tyto typy projektů je vyčleněno cca 20 % finančních prostředků (45.244.343 EUR.) Tento fond je nástrojem pro projekty, které jsou spíše lokálního významu a potřebují pro svou realizaci menší finanční objem a nižší časovou dotaci (maximálně 18 měsíců). V euroregionu Glacensis tento fond podporuje komunitní spolupráci na obou stranách hranice a je zaměřen především na zdokonalování ekonomických, kulturních a sociálních struktur. Zaměřuje se především na mezilidské přeshraniční vztahy a na kulturní, osvětové a občanské iniciativy. Podporovány jsou také projekty zaměřené na infrastrukturu, a to především v oblasti cestovního ruchu s přeshraničním dopadem.

Podle oficiálních stránek euroregionu (2016, online) lze dotací podpořit 3 typy mikroprojektů, které se liší podle zapojení zahraničního partnera.

- Typ A – mikroprojekty s vedoucím partnerem: V tomto případě se předkládá společná žádost, ale po vzájemné dohodě přebírá jedna strana odpovědnost za projekt jako celek.
- Typ B – partnerské mikroprojekty: U tohoto typu předkládá každý partner vlastní žádost na vlastní aktivity na své straně hranice. Tyto projekty mají však společný cíl, cílovou skupinu i datum realizace. Každý partner je však zodpovědný za svou část projektu.
- Typ C – samostatné mikroprojekty: U tohoto typu je projekt realizován spíše na jedné straně hranice, ale i tak musí být patrný přínos pro česko – polské příhraničí. Do této skupiny spadá i projekt města Úpice a Piechowice „Historicko – naučná stezka“ představená níže.

V teoretické části práce (obrázek č. 4) jsou představeny prioritní osy pro v rámci programu Interreg V-A Česká republika – Polsko 2014–2020. V rámci euroregionu Glacensis lze podpořit pouze mikroprojekty zaměřené na prioritní osu 2 („Rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro podporu zaměstnanosti“) a prioritní osu 4 („Spolupráce institucí a komunit“).

Obrázek č. 9 – Rozdělení prostředků na jednotlivé prioritní osy

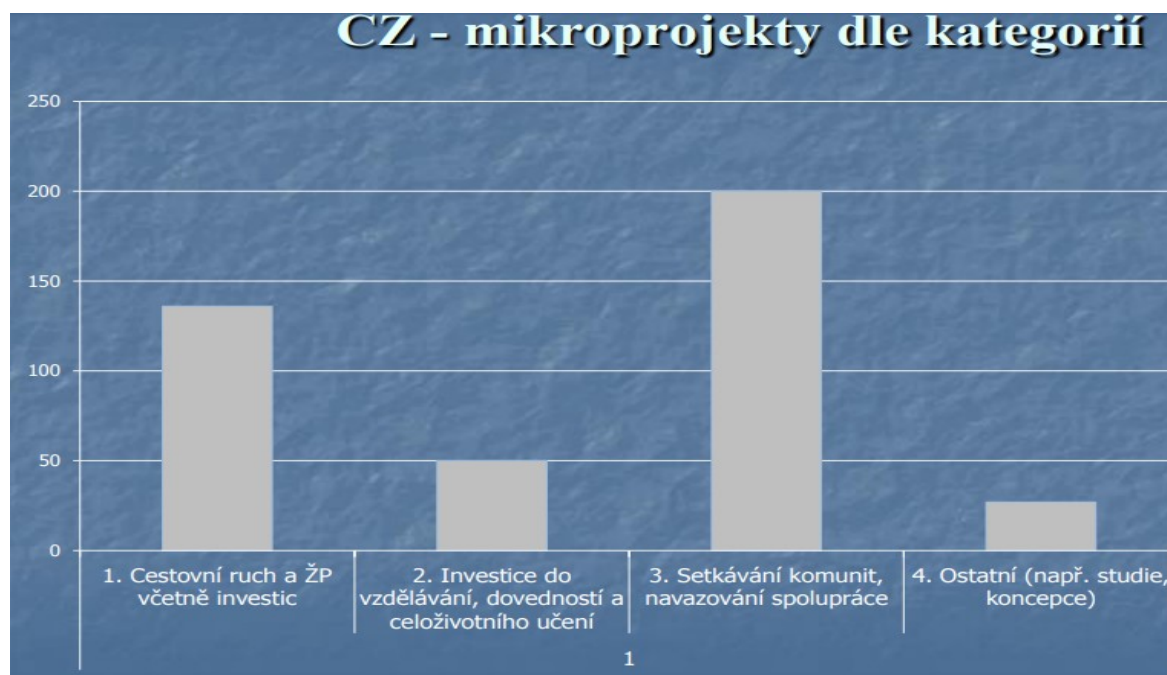
Euroregion Glacensis	Česká strana (v EUR)	Polská strana (v EUR)
Prioritní osa 2	2.053.647	2.000.000
Prioritní osa 4	3.080.470	3.000.000
Celkem	5.134.117	5.000.000

Zdroj: *euro-glacensis.cz*

Předchozí fond mikroprojektů spadl dle oficiálních stránek euroregionu (2016, online) pod operační program přeshraniční spolupráce ČR-PR 2007-2013 a trval 7,5 let (2008–2015). Na české straně bylo za tuto dobu podpořeno 413 mikroprojektů, na které bylo určeno z fondu ERDF pro českou stranu 5 920 250 EUR. Na straně polské bylo uskutečněno 305 mikroprojektů, na které bylo určeno z fondu ERDF pro polskou stranu 4 410 391 EUR. Průměrná výše dotace na mikroprojekt činil 17 720 EUR a úspěšnost žádostí z fondu ERDF byla 79,80 %. V tomto období mohli žadatelé realizovat společné či

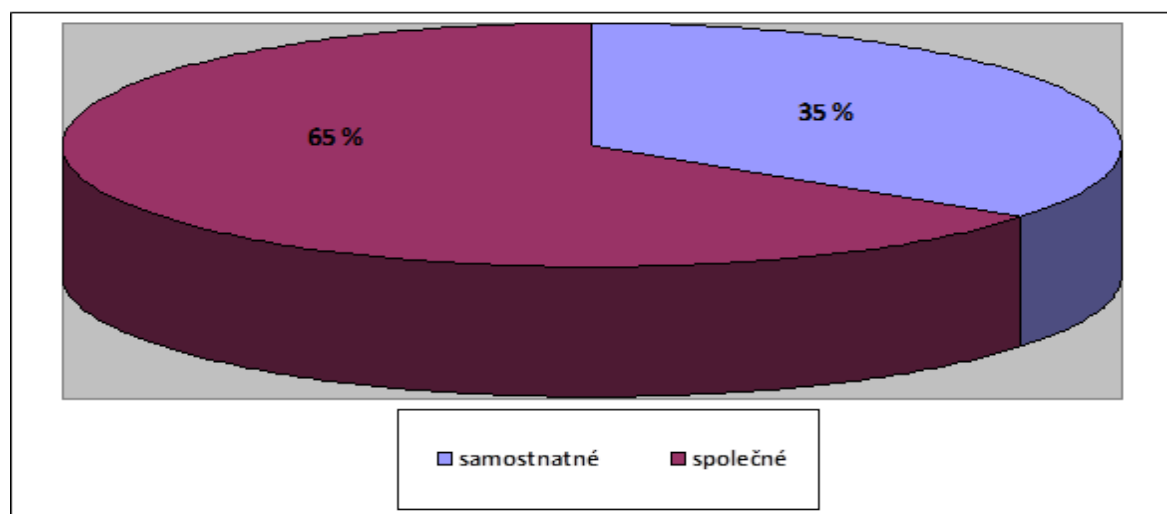
samostatné mikroprojekty. V další části práce jsou pro ukázkou zpracovány 2 úspěšné projekty v rámci euroregionu Glacensis financované z programu program přeshraniční spolupráce ČR-PR 2007-2013. Projekt „místa plná rozhledů v euroregionu Glacensis“ byl vybrán, protože získal ocenění nejinspirativnější projekt Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika a projekt „15. let činnosti Euroregionu Glacensis a společná propagace“ byl vybrán protože slouží jako shrnutí dosavadní spolupráce v rámci euroregionu.

Graf č 2: rozdělení počtu mikroprojektů v rámci kategorií v období 2007–2013

Zdroj: euro-glacesis.cz,

Graf č. 3: rozdělení mikroprojektů v rámci OP přeshraniční spolupráce ČR-PR 2007-2013

Zdroj: euro-glacesis.cz, zpracování vlastní

11.1 15. let činnosti Euroregionu Glacensis a společná propagace

Dle oficiálních stránek euroregionu Glacensis (2012, online) se tento projekt uskutečnil v rámci operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007–2013 pod prioritní osou III. - Podpora spolupráce místních společenství. Byl financován z fondu mikroprojektů. Projekt trval osmnáct měsíců, a to od listopadu 2010 až do dubna 2012. Celkový rozpočet činil 31 076 euro a 85 % (26 415 euro) tvořila dotace a 15 % (4 662 euro) byl uhrazen z vlastního vkladu euroregionu.

Dle stejného autora bylo jako cíl projektu stanoveno využití technického kulturního a sociálního potenciálu pohraničí euroregionu Glacensis se zaměřením na udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Jedním z hlavních bodů bylo pomocí kvalitních produktů představit polskou část euroregionu místním obyvatelům na české straně a naopak. Dalším cílem bylo připravit tuzemským i zahraničním návštěvníkům ucelený přehled aktivit cestovního ruchu v jednotlivých obdobích roku na obou stranách hranic. Jako hlavní dopad realizace projektu bylo zlepšení a prohloubení pozitivního vnímání euroregionu v rámci cestovního ruchu.

Autor oficiálních webových stránek dále uvádí hlavní aktivity projektu:

- Internetová prezentace: oficiální www stránky byly vylepšeny pomocí nového designu a byla implementována přehlednější, jednodušší a interaktivnější navigace. Zájemci z řad obcí, měst a dalších institucí zde mají možnost nalézt nové partnery pro spolupráci.
- Závěsné kalendáře (2012 a 2013): V roce 2012 byly kalendáře vytištěny na téma „Nejlepší česko-polská partnerství v rámci Euroregionu Glacensis“. Pomocí deseti kategorií byla vybrána nejlepší spolupráce členů euroregionu. Vyhlášení proběhlo 8. 12. 2011 na mezinárodní česko-polské konferenci v sídle euroregionu v Rychnově pod Kněžnou. V roce 2013 byl vytvořen kalendář na téma „Technické památky euroregionu Glacensis“ kdy hlavním cílem bylo zajímavým způsobem upozornit na technické atraktivitu v regionu.

- Propagační panely: V rámci ještě lepší propagace byly vydány dva panely – v české i polské verzi s tematikou technických památek na území regionu.

11.2 Místa plná rozhledů v Euroregionu Glacensis:

Dle oficiálních stránek euroregionu (2015, online) spadá tento projekt opět do operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007–2013 a projekt byl vytvořen v rámci prioritní osy II. - Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu. Projekt byl realizován od července 2013 až do května 2015. Celkový rozpočet činil 1 731 658 eur. Z fondu ERDF bylo financováno 85 % (1 471 909 eur), z fondu SR 5 % (36 588 eur) a vlastní vklad činil 223 161 eur.

Podle portálu turistika.cz (2015, online) se v rámci projektu vystavělo 6 nových rozhleden na česko-polském pohraničí. Současně byly 2 rozhledny zrenovovány a zmodernizovány. Hornaté území euroregionu nabízí výborné podmínky pro turistiku s vyhlídkovými místy na obou stranách hranic. V rámci projektu byl vytvořen nový produkt „putování po rozhlednách“ spojený s informačními tabulemi a interaktivní hrou.

Dle oficiálních stránek euroregionu Glacensis byly jako dodatečné aktivity v rámci propagace vytvořeny například PR články na turistickém portálu, spoty natočené dronem prezentující nové rozhledny či účast na veletrzích cestovního ruchu.

Dle stejného autora patří mezi další projekty podporované euroregionem Glacensis například „síťová spolupráce v euroregionu“, jejíž cílem bylo posílit přeshraniční vazby institucí poskytující veřejné služby či projekt „15 let činnosti a výhled do následujícího období“, který má za cíl prohloubit spolupráci mezi samosprávami a rozvíjet kontakty v různých oblastech společensko – hospodářského života místních obyvatel.

12 Analýza přeshraničních projektů partnerských měst Úpice a Piechowice

Město Úpice a jeho parter město Piechowice mají v rámci přeshraniční spolupráce za sebou již několik projektů. Na základě strukturovaných rozhovorů (str. 46–51) započala spolupráce obou měst před deseti lety. Během spolupráce obce nasbírali četné zkušenosti

s realizací projektů. Do roku 2017 byly realizovány pouze malé akce typu návštěv vedení města navzájem či účast škol partnerského města na sportovním klání. Dále bylo pomocí strukturovaných rozhovorů s představiteli města zjištěno, že v roce 2009 byla úspěšně podána žádost o projekt na realizaci multifunkčního hřiště ve městě Úpice a na úpravu fotbalového stadionu v Piechowicích. Vzhledem k obměně vedoucích představitelů obou měst po obecních volbách však tento projekt nebyl realizován. Partneri spolu však i nadále aktivně komunikují a řeší společné aktivity. Ze spolupráce zatím vznikly dva velké, úspěšné a na organizaci náročnější projekty představené níže, ke kterým město Úpice poskytlo interní dokumenty.

12.1.1 Projekt č. 1 Identita a tradice měst partnerských – den města Úpice

Dle interního dokumentu města Úpice (2017) byl tento projekt zrealizován v roce 2017 v rámci euroregionu Glacensis jako forma přeshraniční spolupráce. Projekt úspěšně žádal o podporu v rámci programu Intererreg V-A Česká republika – Polsko. Tento projekt se řadí jako typ B – tedy projekt partnerský a financován byl v rámci fondu mikroregionů Glacensis. Událost spadá pod specifický cíl Zvýšení intenzity spolupráce institucí a komunit v příhraničním regionu a pod prioritní osu Spolupráce institucí a komunit.

Město Úpice je tradičně pořadatelem řady kulturních akcí pro veřejnost. Den Města Úpice je akcí s rozsahem a celkovou organizační náročností, které ostatní akce přesahují. Jedná se o oblíbenou formu městské slavnosti umožňující pořadateli nabídnout kulturní vyžití široké veřejnosti z řad občanů města i rezidentů regionu, umožňuje spolkům a dalším organizacím prezentaci jejich aktivit ze všech oblastí (kultura, sport, další) na jednom místě a v jednom čase a zejména pak motivuje občany k zapojení se do kulturních aktivit ve městě.

Rozsáhlý strukturovaný program oslav města z roku 2017 nabízel tradičně zábavu pro návštěvníky všech generací – tento druh slavnosti propojuje rysy dětského dne, hudebních a dalších scénických programů a koncert profesionálního hosta z oblasti populární kultury a připívá tak k posílení komunity občanů města i jejich vztahu k jedinečnému společenskému dění, které v Úpici spoluutvářejí.

Hlavním cílem akce bylo nabídnout městským organizacím a spolkům možnost představit jejich aktivity, podpořit obyvatele k zapojení se do kulturního života města, podpořit vztah obyvatel k městu samotnému i spolkům a organizacím činným ve městě. Pravidelné konání městských slavností činí z těchto aktivit tradice, na které jsou občané hrdí a do nichž se s oblibou zapojují. Implementace soutěžních a herních prvků (pro všechny generace) dává celé akci jistou jedinečnost v kontextu podobných obecních slavností v regionu. Díky tomu má Den Města Úpice potenciál stát se nejen oblíbenou akcí občanů města Úpice (jíž tradičně je), ale zároveň také vyhledávaným cílem návštěvníků z blízkého regionu.

Předpokladem programu byla aktivní účast obou polských a českých účastníků akce, kteří měli příležitost prezentovat své zvyky a tradice, které hráli významnou roli při formování PL-ČR kultury. Celkový rozpočet činil 9 662,89 EUR. *(obrázky a fotodokumentace k projektu viz příloha č. 1, č. 2 a č. 3)*

12.1.2 Projekt č. 2 Zlepšení dostupnosti přírodního a kulturního dědictví v Úpici a partnerské obci Piechowice

Projekt v současnosti žádá o podporu v rámci programu Intererreg V-A Česká republika – Polsko. Tento projekt se řadí jako typ C – tedy projekt samostatně realizovaný a žádá o financování z fondu mikroregionů Glacensis. Specifický cíl projektu se nazývá Zvýšení návštěvnosti regionu prostřednictvím vyššího využití potenciálu přírodních a kulturních zdrojů a spadá pod prioritní osu – rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro podporu zaměstnanosti.

V současné době se na území Úpice nachází historická stezka vedoucí po zajímavostech a historických pamětihodnostech města. Stávající historická stezka městem Úpice nevyhovuje obsahově ani technicky nárokům současného návštěvníka. Jednoduchý koncept bez interaktivních možností, bez možností propojení s moderními informačními technologiemi a bez možnosti aktivizovat všechny generace zájemců prostřednictvím her, soutěží či sběratelských aktivit neumožňuje plné využití potenciálu, které město Úpice v oblasti cestovního ruchu má. V současné době také chybí upozornění na atraktivní krajinu, jako jsou výhledy a přírodní krásy, v níž je Úpice zasazena.

Projekt je zaměřen na zvýšení návštěvnosti regionu Jestřebí hory i Kladského pomezí na české straně. Cílem je přilákání většího počtu návštěvníků a zlepšení přeshraniční spolupráce měst Úpice a Piechowice.

Úpice jako město s bohatou historií a řadou architektonických památek zasazené v turisticky atraktivní krajině Jestřebích hor. Pro turisty i rezidenty chybí jednotný atraktivní turistický produkt, který by historické bohatství i turistickou zajímavost města a jeho okolí zhodnotil a vytvořil tak podmínky ke zvýšení návštěvnosti regionu Jestřebí hory.

Cílem projektu je zásadní změna stávajícího stavu. K tomu dojde využitím historického potenciálu města v kontextu atraktivity krajiny. Konkrétní naplnění těchto cílů představuje nová koncepce historické a turisticko-naučné stezky Města Úpice, která bude strukturována do 2 okruhů. Vnitřní okruh, zaměřený na konkrétní památky, pamětihodnosti a místa paměti historického centra Města Úpice a nejhodnotnějších architektonických památek (např. kostel. Sv. Jakuba Většího, kaple svatého Archanděla Michaela, Dřevěnka, barokní radnice atd.), bude tvořit 27 zastavení na jednotlivých místech. Vnější okruh provede návštěvníky místy vzdálenějšími od centra města. Jeho kostru představuje 5 zastávek vybavených velkými tabulemi, které budou věnovány dějinám jednotlivým městských částí i charakteristice okolní krajiny. Oba okruhy zájemcům umožní zapojit se do turistických interaktivních her. Přístup získají přes sadu QR kódů, jimiž budou informační tabule u jednotlivých zastavení obou okruhů vybaveny. Každý okruh bude mít svou vlastní hru, aby nevzniklo nebezpečí přetížení například dětských návštěvníků. Druhá sada QR kódů umožní zájemcům přístup na web stránky naučné stezky, které nabídnou další informace, historické i krajinné souvislosti, příběhy a historické i soudobé fotografie.

Od projektu je očekáváno zviditelnění a propagace Města Úpice a Piechowice v širším regionu Čech i Polska a tím i zvýšení turistické návštěvnosti města Úpice. Dojde k propojení obou měst v rámci turistických informací díky vydaným letákům i zřízením webových stránek, které budou odkazovat nejen na historickou naučnou stezku ve Městě Úpici, ale také možnosti návštěvy turistických zajímavostí a krás města Piechowice. Nový impulz k navýšení rozvoje ostatní infrastruktury pro cestovní ruch – stravování, ubytování,

možnosti využití sportovního vyžití. *(fotodokumentace a další info k projektu viz přílohy č. 6–7)*

13 Výzkum přeshraniční spolupráce ve městě Úpice

Výzkum v rámci přeshraniční spolupráce města Úpice byl proveden jak kvalitativní, tak kvantitativní formou. Pro primární kvalitativní výzkum bylo použito polostrukturovaných rozhovorů. Protože přeshraniční spolupráce funguje na bázi euroregionů, hlavním aktérem v této problematice je správní orgán města Úpice. Bylo provedeno 6 polostrukturovaných rozhovorů s informovanými respondenty, kteří pracují na městském úřadu města.

Doplňkový kvantitativní výzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření k zjištění veřejného mínění obyvatel města ohledně této problematiky. Cílem obou částí výzkumu je shromáždit a zhodnotit co nejvíce dostupných informací o fungování přeshraniční spolupráce a na základě výsledků navrhnout doporučení a možnosti zlepšení pro město Úpice.

13.1 Polostrukturované rozhovory

První částí empirického výzkumu jsou polostrukturované rozhovory, které byly vedeny jak s hlavními představiteli města, tak i s informovanými zaměstnanci úřadu města Úpice. Celkem bylo vedeno 6 rozhovorů, kde bylo položeno 6 otevřených otázek. Hlavním cílem bylo zjistit, jakým způsobem na tuto problematiku nahlíží zainteresované osoby, které se určitým způsobem podílejí na rozvoji přeshraniční spolupráce.

Respondent č. 1 - starosta/ka města Úpice

Respondent č. 2 - tajemník/tajemnice města Úpice

Respondent č. 3 - Ředitel/ka Městského muzea, městského kulturního střediska Úpice a galerie Julie W. Mezerové

Respondent č. 4 - vedoucí finančního odboru

Respondent č. 5 - dotační pracovník

Respondent č. 6 - dotační pracovník

13.1.1 Hodnocení dosavadní spolupráce mezi Úpící a Piechowicemi

Hodnocení projektů spolupráce

V této oblasti všichni respondenti hodnotí spolupráci s městem Piechowice kladně. Respondent č. 1 uvedl, že se nejvíce osvědčila spolupráce v oblasti kultury. Delegace měst se navštěvují při různých významných kulturních a sportovních událostech, jako je například 100 let od založení Československé republiky.

Respondent č. 2 uvedl, že bylo dosud realizováno 5 společných projektů. Část tvořily měkké neinvestiční projekty jako akce typu „Oslava den města“ nebo „Zpívání pod Vánočním stromem“. Respondent č. 2 dále uvádí, že akce proběhly k oboustranné spokojenosti a byly pro obě města přínosné nejen seznámením se s kulturou, ale i osobními vazbami a navázáním další spolupráce mezi zájmovými organizacemi v obou městech. Druhou část tvořili tvrdé investiční projekty. V roce 2009 to byl projekt na výstavbu hřišť v obou městech. Tento projekt získal financování, ale po změně vedení města v roce 2010 se od projektu upustilo. Dalším realizovaným projektem je obnova historické naučné stezky v Úpici. Je to projekt města Úpice, na kterém se polský partner podílí spoluprací (překlady, účast na zahájení provozu, distribuce propagačních materiálů...). Tato spolupráce probíhá bez problémů.

Respondent č. 3 v odpovědi hodnotí 2 projekty, kterých se částečně jako organizátor účastnil. Událost „Slavnosti den města“ a projekt historické naučné stezky hodnotí kladně i přes to, že zmiňuje poměrně krátký čas na přípravu. Projekt městských slavností (jakkoliv se jedná o výstup poměrně pomíjivý, v podstatě bez reálně hmatatelného výsledku – výsledkem je program, tedy prožitek pro občany a hosty) považuje za velmi zdařilý a to především z velice pozitivních ohlasů účastníků akce. U druhého projektu zmiňuje, že první pokus realizace nebyl úspěšný. Město Piechowice zřejmě z technických důvodů nedokázalo podat svoji část projektu včas, tudíž v první výzvě, které se tento projekt účastnil, nebylo ani Město Úpice úspěšné. Projekt však ve druhém kole žádostí uspěl (jako samostatný projekt) a jeho realizace je v současnosti (listopad 2018) těsně před ukončením.

Respondent č. 4 hodnotí spolupráci za oboustranně přínosnou v ohledu čerpání dotací. Zmiňuje však, že projektů by dle jeho názoru mohlo být uskutečněno více.

Respondenti č. 5 a č. 6 se zmiňují stejně jako respondent č. 2 o prospěšnosti projektů v rámci prohloubení spolupráce mezi městy, spolky (např. loutkáři), místními školami i jednotlivci. Došlo k vzájemnému seznámení s místními tradicemi a zvyklostmi a vznikla víceméně pravidelná účast spolků na kulturních i sportovních jak v Úpici, tak i v Piechowicích.

Hodnocení komunikace s představiteli partnerského města

Všech 6. respondentů se shoduje na tom, že zástupci polské strany jsou vždy komunikativní, vstřícní, ochotní a pohostinní lidé, kteří spolupráci berou velmi vážně a na projekty a akce jsou vždy velmi dobře připraveni.

Respondent č. 4 však zmiňuje, že spolupráce v jednu chvíli vážla, nyní se však vše velice zlepšilo. Respondent č. 3 dodává, že dle jeho názoru měli zástupci polské strany při projektu „Dne města“ i naučné historické stezky jasnější představy o realizaci a fungování. Také však dodává, že na druhou stranu byl pak vždy výsledek z české strany kvalitně a včas připravený, což zase pokulhávalo u polského partnera. Fáze tvorby projektu naučné historické stezky narazila na přetíženost jednotlivých pracovníků na straně polského partnera, a zatímco česká strana byla schopna plnit termíny, polský partner nakonec nestihl druhý projekt včas dopracovat a podat.

13.1.2 Hodnocení platformy euroregionu a systému dotací

V tomto ohledu se všichni respondenti shodují, že systém dotací a platforma euroregionu by mohla být více propracována. Respondent č. 1 a 2 poukazují na to, že by měla být možnost větší flexibility v nakládání s evropskými prostředky. Zároveň by bylo vhodné zmírnit pravidla přidělování dotací z důvodu zmírnění byrokracie v souvislosti s žádostmi a vyúčtováním dotací, především pak u menších projektů. Je vidět také nedostatečná strukturovanost ve smyslu přesnějšího vymezení potřeb regionu.

Respondent č. 3 uvádí, že problém vidí také v tom, že projekty, které nejsou primárně partnerské a dvoustranné se na takto situované projekty přetaví za účelem zisku dotace. Dodává však, že všeobecně je platforma euroregionu nesmírně užitečná, protože podporuje

regionální soudržnost, povědomí občanů o blízkém zahraničním okolí a upevňuje zakořenění identity v konkrétním prostředí, které však není limitováno tradiční historickou hranicí (zpravidla hranicí národního státu).

Respondent č. 4 mluví taktéž o neefektivnosti přerozdělování dotací. Taktéž se naráží na velice úzce definované možnosti použití prostředků – nastavené „od stolu“, tzn. nereflektující konkrétní potřeby konkrétního regionu – co funguje v jedné oblasti, nemusí fungovat v oblasti jiné.

Respondent č. 5 uvádí, že systém dotací je mnohem složitější a více kontrolovanější než u jiných dotačních systémů. Respondent č. 6 dodává, že platforma vede města k setkávání a vzájemné komunikaci, což se dle jeho názoru daří dobře. Opět ale poukazuje na nepropracovanost systému.

13.1.3 Hodnocení využití potenciálu přeshraniční spolupráce ve městě

Téměř všichni respondenti se shodují že, potenciál není využit na maximální úrovni. Respondent č. 1 uvádí, že v podpoře přeshraniční spolupráce jde zatím zejména o snahu rozvíjet přátelství a vzájemně výhodné kontakty a vztahy na různých úrovních mezi městem Úpice a městem Piechowice.

Respondent č. 2 uvádí, že město Úpice potenciál přeshraniční spolupráce zatím spíše objevuje, než plně využívá. To je částečně dáno i větší vzdáleností mezi partnerskými městy, která neumožňuje realizaci projektů ve všech zamýšlených oblastech. Realizace kulturních nebo sportovních projektů je možná, projekty sociální oblasti či například spolupráce hasičů už je těžko realizovatelná.

Respondent č. 3 dodává, že Město Úpice se k přeshraniční spolupráci vrátilo projekty „den města“ a historické naučné stezky po delším čase, tudíž oba projekty byly spíše prvními vlašťovkami, než aby se jednalo o plod systematické práce předchozích let.

Respondent č. 4 je názoru, že Úpice využívá v rámci možností svůj potenciál naplno, je však bohužel hodně zamítnutých, resp. nerealizovaných projektů.

Podle respondenta č. 5 v poslední době potenciál využit byl. V případě vypsání vhodného dotačního titulu by se mohly i v budoucnu uskutečnit další projekty, které by obě města spojovala. Respondent č. 6 si myslí, že současná spolupráce je dobrým začátkem pro budoucí užší a víceúrovňovou spolupráci

13.1.4 Výhled do budoucnosti

Respondent č. 1 uvádí možnosti spolupráce dle smlouvy uzavřené mezi partnerskými městy 18. 11. 2008, která se zaměřuje na tyto oblasti: Podpora vzájemných návštěv, vzájemné seznamování s historií našich měst, informování o politických událostech, činnosti místních úřadů, organizací a spolků, rozvoj výměnných styků v oblastech kultury, školství, sportu a turistiky a zejména vzájemná spolupráce při získávání dotací ke společným projektům. V tomto zaměření by město Úpice dle názoru respondenta mělo pokračovat i nadále.

Respondent č. 2 a 4 uvádějí, že by se měla Úpice zaměřit na projekty na rozvoj cestovního ruchu a poznávání kulturních zvyklostí lidí. Respondent č. 3 také uvádí, že jakékoliv projekty v oblasti kultury jsou v kontextu města nesmírně užitečné a mají pro Úpici potenciál. Respondent č. 5 uvádí, že Úpice se by měla obecně zaměřit na měkké aktivity a konkrétně na setkávání. Podle respondenta č. 6 by se měly rozvíjet hlavně projekty zaměřené na vybudování kvalitní turistické infrastruktury, podpora podnikání, v neposlední řadě sociální projekty – zaměstnanost, integrace menšin, vzdělávací projekty.

Protože v první části října 2018 proběhly volby do vedení města jak na české, tak na polské straně a rozhovory byly realizovány pouze několik týdnů po volbách, ještě není jasné, jak se nové vedení města postaví k otázce přeshraniční spolupráce. U této problematiky se všichni respondenti shodují, že bude záležet na oboustranné ochotě nového vedení spolupracovat. Respondent č. 2 uvádí, že nejbližší aktivitou bude navázání kontaktů s novým vedením města Piechowice a projednání možností spolupráce.

Úpice by ráda realizovala a ukázala polským partnerům staročeskou pouť a v oblasti cestovního ruchu by ráda nalákala polské návštěvníky na pobyt v údolí obklopeném

krásnou přírodou. K tomu by mohlo pomoci i koupaliště, které by se v rámci projektu realizovalo. Respondent č. 6 uvádí, že by město rádo zopakovalo akci „den města“.

13.2 Dotazníky pro místní obyvatele

Jako další část empirického výzkumu bylo provedeno dotazníkové šetření ohledně veřejného mínění místních obyvatel Úpice na téma přeshraniční spolupráce s Polským partnerem.

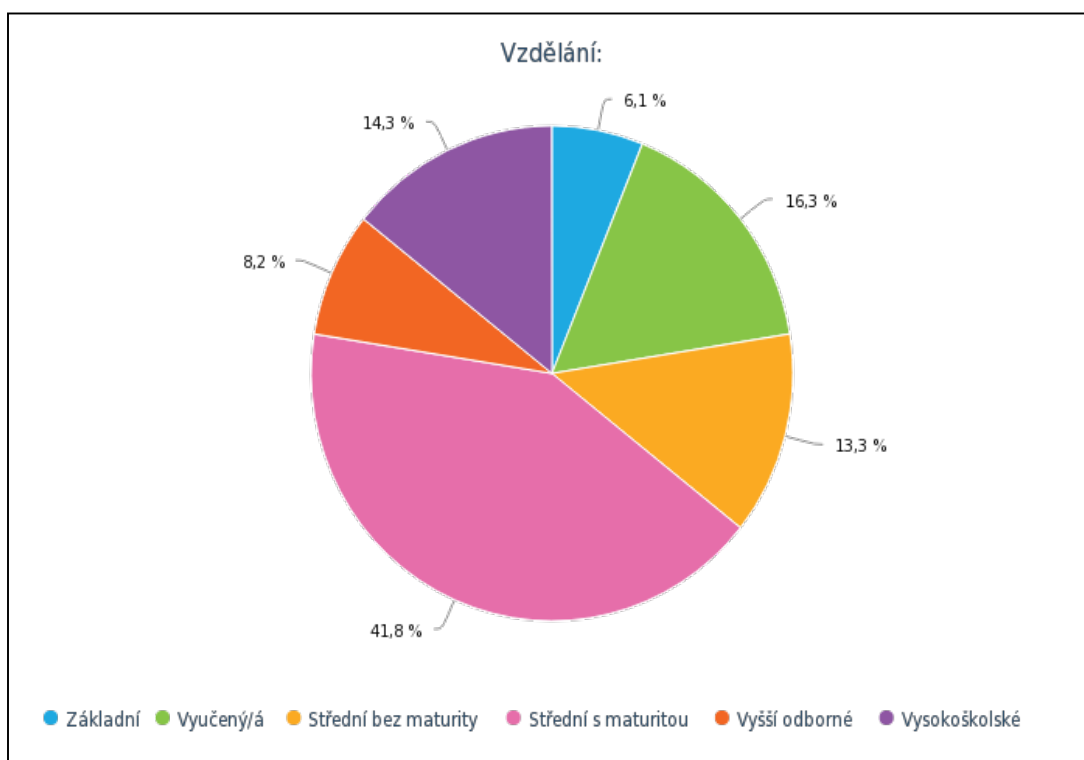
Anonymní dotazník byl vytvořen prostřednictvím webové stránky survio.com a distribuován pod názvem „Přeshraniční spolupráce města Úpice“. Tato kvantitativní metoda byla zvolena kvůli rychlému shromáždění komplexních dat od poměrně velkého počtu respondentů. Byl šířen online, pomocí emailů a především pomocí sociálních sítí (facebook). Zde byl dotazník zveřejněn na uzavřené facebookové skupině, kde se sdružují lidé z Úpice a okolí. Tato skupina má více než 3000 členů. Dotazník byl zveřejněn na začátku září a data byly sbírány do konce října. Za tuto dobu dotazník vyplnilo 98 respondentů.

Dotazník obsahoval celkem 15 otázek, z toho byly 3 otázky nepovinné. Většina otázek (10) byla položena jako uzavřené a respondenti měli možnost vybrat pouze jednu odpověď. V jedné otázce mohli respondenti zaškrtnout více než jednu odpověď a 3 nepovinné otázky byly koncipovány jako otevřené.

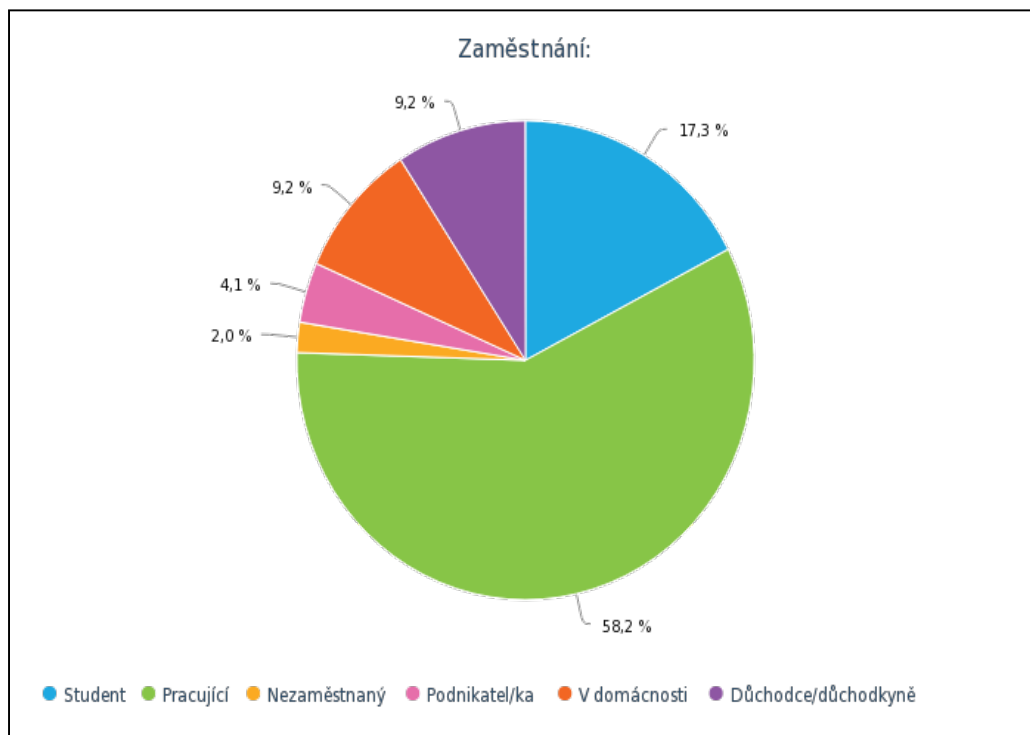
Otázky byly rozděleny do dvou částí. První část se věnovala osobě respondenta a základním informacím o něm. Druhá část se již tematicky věnovala názoru respondenta na zkoumanou problematiku přeshraniční spolupráce.

13.2.1 Demografické údaje

Prvních 5 otázek se věnuje demografickým údajům respondentů. Dle výsledků je patrné, že zhruba ze dvou třetin převažují ženy. Na dotazník odpovědělo 30 mužů a 68 žen. Protože dotazník byl určen pouze pro obyvatele města Úpice a přilehlého okolí, z 98 respondentů žije 74 přímo ve městě. 21 respondentů žije v okolí města do 10 km a 3 respondenti ve vzdálenějším okolí. V dalším bodě ohledně vzdělání nejvíce respondentů uvedlo, že mají střední školu s maturitou (41), což podle Českého statistického úřadu (2014) koresponduje se vzdělanostním složením České republiky. Další oblast se věnuje zaměstnání respondentů. Největší skupinu tvoří pracující respondenti (57). Druhou největší skupinu tvoří studenti a to 17 respondentů. 3 nejpočetnější skupinu tvoří důchodce/důchodkyně (9) a respondenti v domácnosti (9).

Zpracování: vlastní

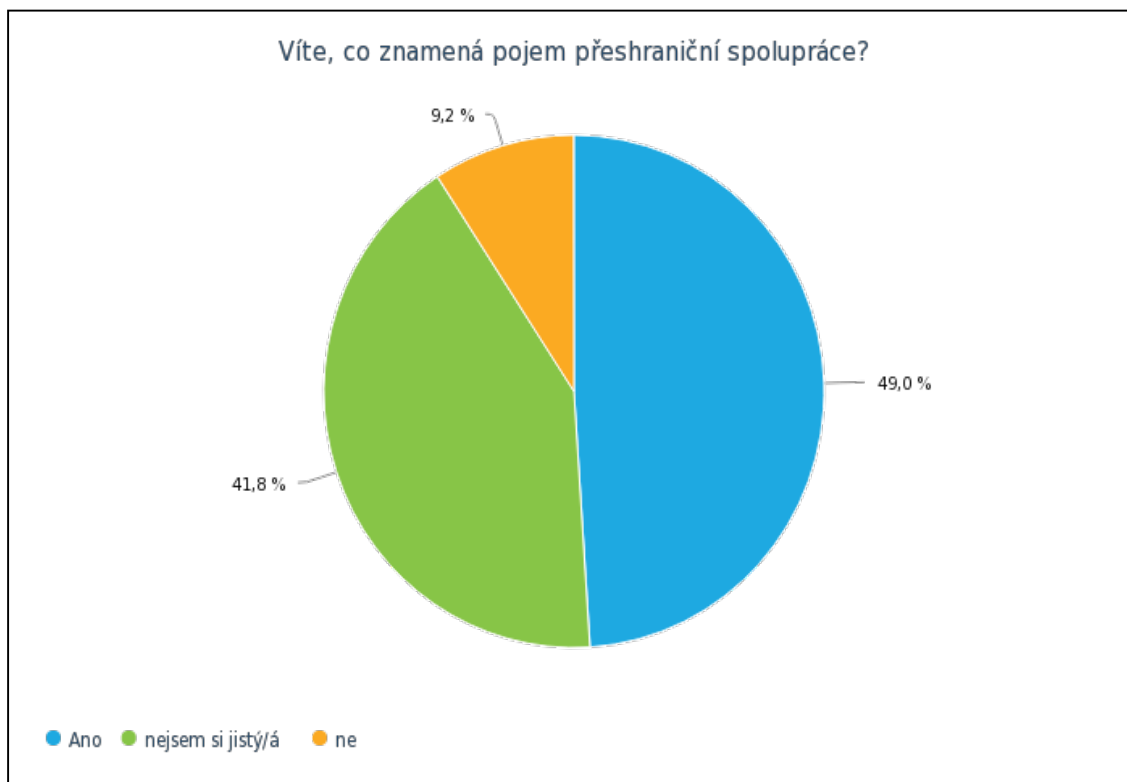

Zpracování: vlastní

13.2.2 Povědomí respondentů o přeshraniční spolupráci a partnerském městě Piechowice

Tento blok otázek se věnuje zjištění, zda respondenti vědí, co znamená pojem přeshraniční spolupráce. Z výsledků je patrné, že téměř polovina respondentů (48) tento pojem zná. 41 respondentů si s významem pojmu není jistá a pouze 9 respondentů odpovědělo záporně. Naopak u otázky, zda respondenti znají oficiálního přeshraničního polského partnera města Úpice, odpověděla více než polovina odpovídajících (64), že tohoto partnera nezná. Pouze 34 respondentů odpovědělo kladně.

K této otázce bylo položena ještě doplňující otevřená otázka. Respondenti, kteří odpověděli ano, měli doplnit jméno přeshraničního partnera města Úpice. Z 34 respondentů odpovědělo správně 21 respondentů. Ze zbývajících odpověděli 4 špatně a 9 neodpovědělo vůbec. Z toho lze usoudit, že propagace a distribuované informace ohledně spolupráce nejsou na nejlepší úrovni a někteří respondenti mají mylnou představu o partnerském městě.

Zpracování: vlastní

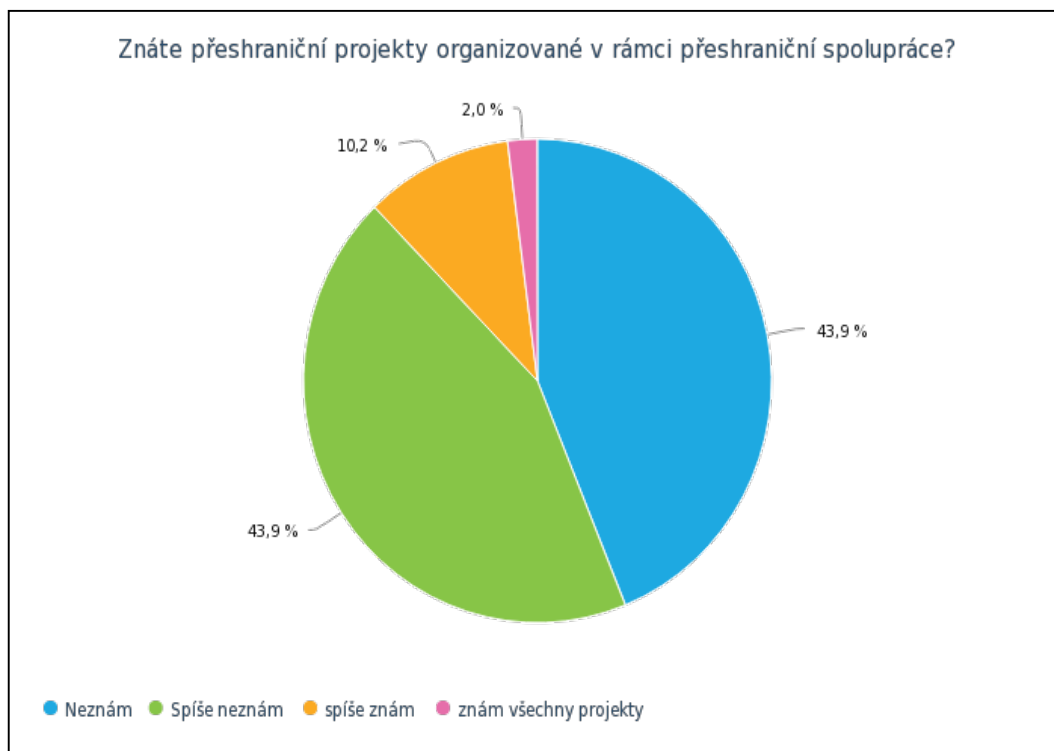

Zpracování: vlastní

13.2.3 Informovanost ohledně projektů přeshraniční spolupráce

Otázka zjišťovala informovanost ohledně přeshraničních projektů. Z výsledků vyplývá, že obyvatelé Úpice vůbec (43) nebo téměř vůbec (43) tyto projekty neznají. Pouze 2 respondenti odpověděli, že znají všechny projekty a 10 odpovědělo, že zná alespoň některé.

K této problematice byla opět položena otázka doplňující. Pokud respondenti odpověděli na předchozí otázku kladně, měli do otevřené odpovědi napsat název alespoň jednoho projektu či jedné akce konané v rámci přeshraniční spolupráce. Na základě nízké informovanosti u předchozí otázky však bylo těchto respondentů velmi málo. 4 respondenti vybrali akci „Den města“, jeden respondent uvedl projekt cyklostezek (který Úpice nerealizovala a ani to v budoucnu nemá v plánu) a jeden respondent uvedl návštěvy zástupců měst při významných dnech či událostech. Z toho vyplývá, že znalost projektů města v rámci přeshraniční spolupráce je velmi povrchová a opět poukazuje na její neefektivní propagaci.

Zpracování: vlastní

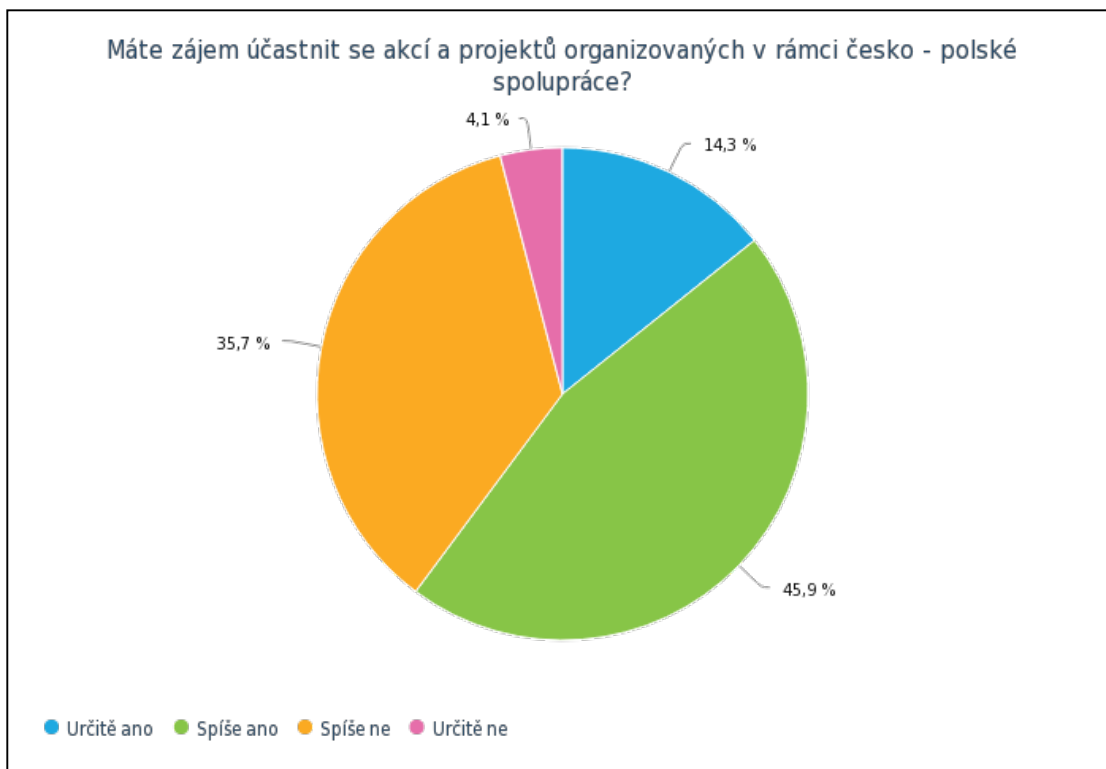
13.2.4 Zkušenosti a zájem o účast na přeshraničních projektech

Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že většina respondentů (68) odpověděla, že se nikdy neúčastnila žádného přeshraničního projektu. Pouze 14 respondentů se takovéto akce zúčastnila. 16 odpovídajících zadalo odpověď neví, která zde bylo pro respondenty, kteří akce přeshraniční spolupráce neznají, ale některé se nevědomky mohli zúčastnit.

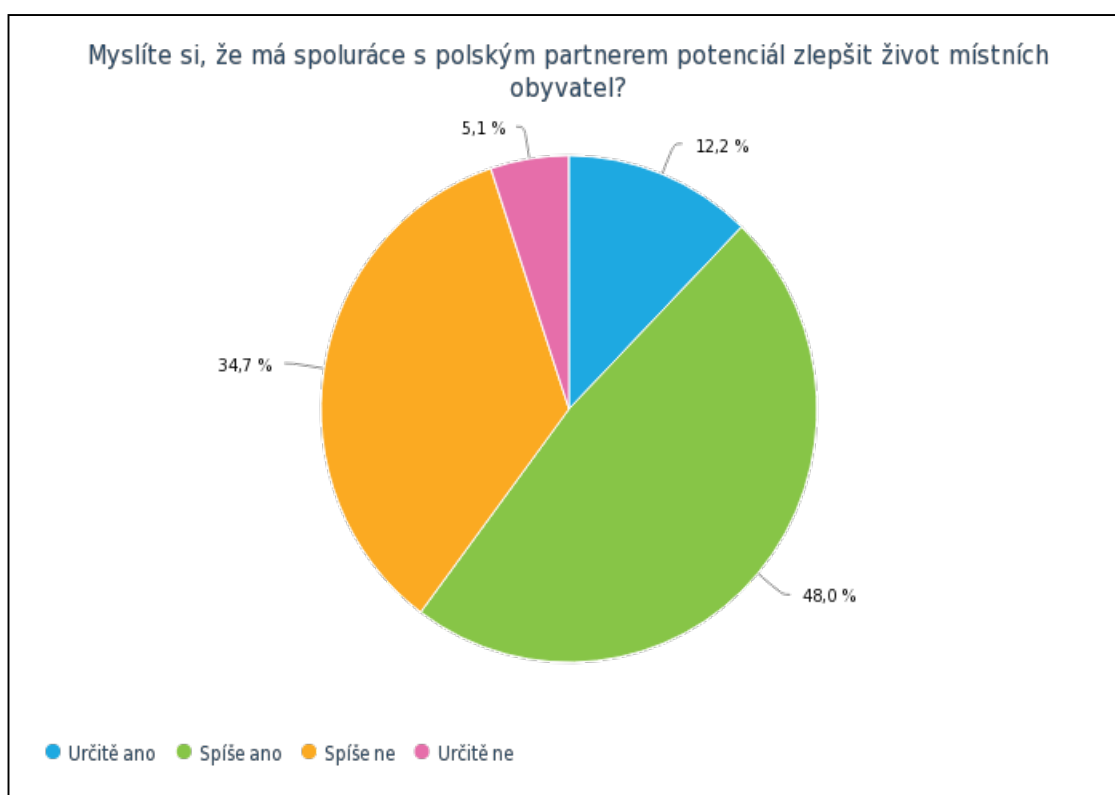
Tato část šetření dále zjišťuje zájem o účast na projektech přeshraniční spolupráce. Zde se částečně ukazuje nevyužitý potenciál přeshraničních projektů a akcí. 14 respondentů odpovědělo, že by zájem určitě mělo a 45 respondentů, že spíše ano. 35 zájem spíše nemá a pouze 4 respondenti zájem nemají vůbec. I přes to, že předchozí odpovědi ukázali, že většina respondentů se žádné přeshraniční akce neúčastnila, z tohoto výsledku je jasné, že zájem o účast tu rozhodně je. Také více než polovina respondentů (59) má dojem, že rozvíjení přeshraniční spolupráce má potenciál zlepšit život rezidentů.

Zpracování: vlastní

Zpracování: vlastní

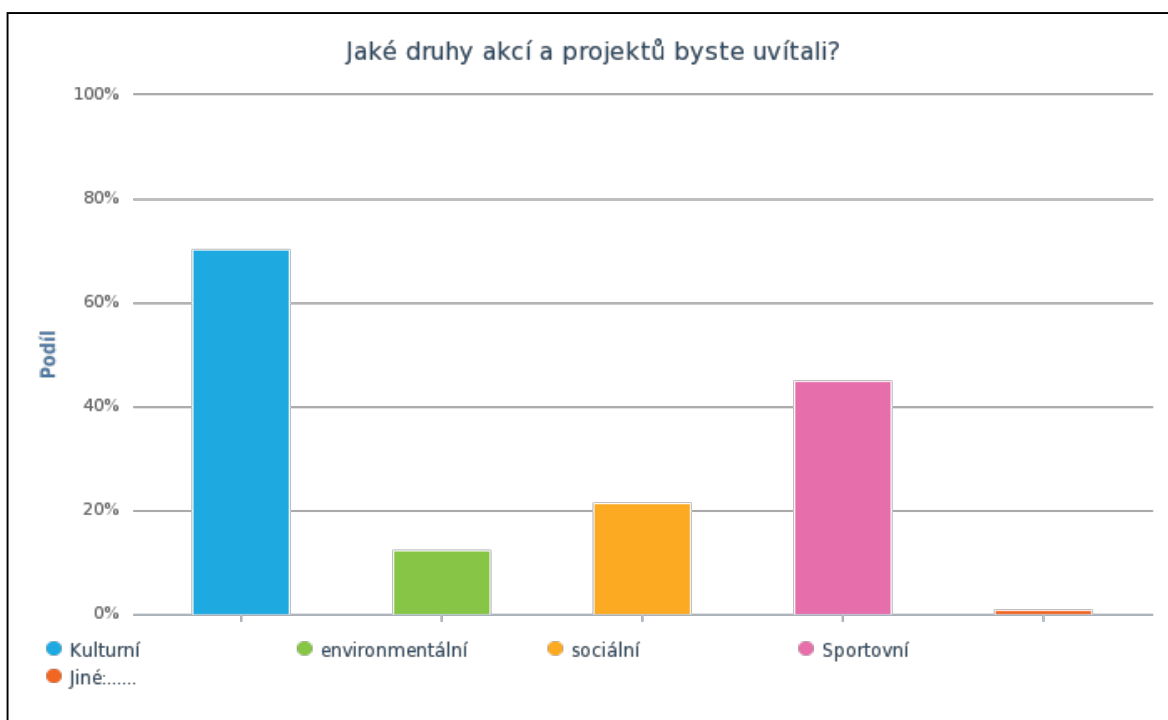

Zpracování: vlastní

13.2.5 Oblast zaměření přeshraničních akcí a projektů

Tato část dotazníku zjišťuje, jaké druhy přeshraničních akcí by respondenti uvítali. Zde mohli respondenti zaškrtnout více než jednu odpověď. Největší zájem je o akce kulturní, které zaškrtnulo 69 respondentů. Druhé v pořadí jsou akce sportovní, které zaškrtnulo 44 respondentů. Další jsou sociální (21 respondentů) a environmentální (12 respondentů).

Poslední část dotazníku byla otevřená a věnována připomínkám a názorům respondentů. Odpověď poskytlo 5 respondentů, z čehož 3 vyjádřili negativní názor na spolupráci s polskými obyvateli a vyskytli se zde i předsudky vůči nim, a to převážně z hlediska náboženství. Zbylé 2 odpovědi vyjadřují spokojenost se spoluprací a chtějí její další rozvoj.

Zpracování: vlastní

14 Vyhodnocení výzkumu

V rámci empirické části proběhl výzkum složený ze dvou částí. V první části byly provedeny polostrukturované rozhovory s šesti pracovníky městského úřadu, kteří řeší problematiku přeshraniční spolupráce. Byla také vyvíjena snaha o rozhovor se starostou polského přeshraničního partnera města Piechowice, ale z důvodu volebního období a změny vedení města v říjnu 2018 to nebylo možné. V druhé části bylo nashromážděno 98 dotazníků, vyplněné obyvateli města Úpice či přilehlého okolí. Druhá část měla za úkol zjistit povědomí a veřejné mínění rezidentů na zkoumanou problematiku. Pro potřeby diplomové práce a vzhled do problematiky přeshraniční spolupráce je výsledný vzorek dostačující.

14.1 Porovnání výsledků dotazníkového šetření a strukturovaných rozhovorů

Po vyhodnocení polostrukturovaných rozhovorů lze shrnout výsledky do několika bodů. Dle odpovědí všech šesti respondentů je komunikace a spolupráce s polským partnerem na dobré úrovni. I přes to, že se v minulosti vyskytly drobné problémy v komunikaci kvůli velké vytíženosti polské strany, respondenti shledávají představitele polského města Piechowice za vstřícné a ochotné lidi. V tomto se názor z velké části shoduje i s veřejným míněním místních obyvatel, kteří mají zájem spolupracovat a účastnit se akcí spojených s polským partnerem. V dotazníkových odpovědích se však nacházely i komentáře, které nepovažují spolupráci za přínosnou a objevovaly se i předsudky a hanlivé komentáře mířené na polské obyvatelstvo.

Dále se respondenti polostrukturovaných rozhovorů shodují na tom, že Úpice leží v místě, které je velmi atraktivní pro cestovní ruch. Tento potenciál však není využit naplno a prostřednictvím přeshraniční spolupráce by bylo možné lépe využít možností, které tamější příroda, architektura a kultura nabízejí. Díky blízkosti polských hranic by bylo možné s pomocí města Piechowice nalákat větší množství polských turistů. Tímto způsobem je navržen i projekt historicko – naučné stezky města Úpice. V dotazníkovém šetření se však opět vyskytují i výtky spojené s polskými turisty, které se týkají především přelidněnosti nejznámějších turistických atraktivit poblíž polských hranic (například přírodní atraktivita

Adršpašské skály). Podle veřejného mínění lze však díky přeshraniční spolupráci zlepšit i životní úroveň obyvatelstva v daných partnerských městech.

Dále bylo zjištěno, že respondenti dotazníkového šetření i rozhovorů se shodují na tom, že nejprospěšnější a nejžádanější jsou v rámci spolupráce měkké neinvestiční projekty. Největší zájem je o kulturní akce, které jsou nejsnáze realizovatelné a současně jsou prospěšné v rámci navazování a prohlubování vzájemných přeshraničních vztahů. Kromě kulturních akcí je zájem také o akce sportovní. Dále bylo z dotazníků zjištěno, že i přes to, že obyvatelé města Úpice mají zájem o účast na akcích přeshraniční spolupráce, jejich informovanost ohledně této problematiky je poměrně nízká. I přes to, že polovina dotazníkových respondentů uvedla, že pojem přeshraniční spolupráce zná, z velké části již neznají jméno polského partnerského města Piechowice. Dále většina respondentů uvedla, že nezná budoucí ani minulé projekty organizované v rámci přeshraniční spolupráce.

14.2 Návrhy a doporučení

Na základě sesbíraných a zpracovaných dat z obou částí výzkumu lze výsledky použít pro obecnější návrhy a doporučení pro lepší fungování přeshraniční spolupráce.

- Na základě polostrukturovaných rozhovorů by do budoucna bylo vhodné celkově lépe rozpracovat platformu euroregionů. Představitelé města by uvítali větší flexibilitu v nakládání s dotačními prostředky a současně snížení byrokracie v souvislosti s žádostmi o dotace a to především u menších projektů. Na příkladu měst Úpice a Piechowice se ukázalo, že kvůli byrokratické zátěži a vytížení jejich představitelů, došlo k nedodržení termínu žádosti, který by jinak měl velkou šanci na úspěch. Dále by bylo vhodné zaměřit se více na lokální potřeby jednotlivých regionů.
- Na základě odpovědí z dotazníkového šetření by bylo vhodné navrhnout jednotný informační systém, kde by se rezidenti města mohli dozvědět aktuální informace o minulých, současných i budoucích akcích a projektech v rámci přeshraniční spolupráce. Tento systém by mohl fungovat například v rámci webových stránek města. Informace by mohly být distribuovány také pomocí dalších informačních toků, jako je lokální novinový plátek či lokální televizní vysílání.

- Na základě dotazníkového šetření je dalším doporučením nechat obyvatele města podílet se na návrhu či realizaci přeshraničních projektů. Prostřednictvím vhodných forem komunikace s představiteli města je nechat vyjádřit svůj názor a priority ohledně nových projektů.
- Na základě polostrukturovaných rozhovorů jsou pro navázání hlubší spolupráce potřebné častější návštěvy představitelů partnerských měst (alespoň 4x za rok), obzvláště po lokálních volbách, kdy se mění vedení města. Na těchto schůzích by představitelé mohli nastínit, jak si představují spolupráci do budoucnosti a jakým směrem se chtějí ubírat.
- Dále je na základě odpovědí z dotazníkového šetření nutné zlepšit propagaci kulturních a dalších akcí konaných v rámci přeshraniční spolupráce. V tomto případě by bylo potřebné poskytovat dostatek informací, spolupracovat i s okolními obcemi a propagovat akce v širším okolí.
- Dalším návrhem je pořádat dostatek kulturních, sportovních a dalších akcí, které by sloužily k prohloubení vztahů mezi lidmi na opačných stranách hranice. Na základě dotazníkového šetření mnoho lidí trpí různými negativními předsudky vůči polskému obyvatelstvu a tímto způsobem by bylo možné negativní myšlenky odstraňovat.
- Na základě dotazníkového šetření a strukturovaných rozhovorů je také možné zvýšit potenciál cestovního ruchu i životní úroveň partnerských měst. Možný způsob je žádat o dotace nejen na neinvestiční projekty, ale zaměřit se i na tvrdé investiční projekty, které by zlepšily vybavenost a infrastrukturu cestovního ruchu. Nová infrastruktura by nabízela i nová pracovní místa a možnosti, které by zlepšily životní úroveň příhraničního regionu.
- Na základě polostrukturovaných rozhovorů i dotazníkových šetření je možné díky kvalitní propagaci a spolupráci partnerských měst přitáhnout účastníky cestovního ruchu na méně známá místa a omezit tak předimenzovanost populárních míst jako jsou například Adršpašské skály.

15 Závěr

Diplomová práce je zaměřena na zkoumání fungování česko – polské přeshraniční spolupráce, konkrétně na příkladu partnerských měst Úpice a Piechowice. Výsledky výzkumu ukazují, že spolupráce má smysl v regionálním, národním i mezinárodním významu. První část diplomové práce je zaměřena na zhodnocení vlivu Evropské unie a regionální politiky na přeshraniční spolupráci a poskytuje ucelený náhled na její smysl a fungování. Druhá část je věnována konkrétně problematice přeshraniční spolupráce na území města Úpice. Zaměřuje se na hodnocení jednotlivých projektů, systému spolupráce s polským partnerem a na veřejné mínění obyvatel města ohledně této problematiky.

Na základě výsledků je možné říci, že přeshraniční spolupráce má potenciál zlepšit životní úroveň místních obyvatel. Politika Evropské unie v rámci euroregionů dopomáhá rozvoji příhraničních regionů a spolupráci mezi nimi na mnohem vyšší úrovni, než tomu bylo v minulosti. Pomocí dotačních programů lze realizovat měkké neinvestiční i tvrdé investiční projekty pro podporu života ve městě. Pomocí měkkých projektů lze budovat i prohlubovat vztahy mezi českými a polskými sousedními regiony. Tato spolupráce odbourává pomyslné bariéry a lidé se tak mohou snáze zbavit předsudků vůči svým sousedům a navázat s nimi přátelství. Do těchto aktivit se mohou společně s představiteli města zapojit různé zájmové spolky, školy i jednotlivci. V této diplomové práci je na příkladu partnerských měst Úpice a Piechowice ukázáno, že přeshraniční spolupráce je prospěšný koncept, který do fungování měst může vnést nové poznatky, vize a inovace.

Investiční projekty mohou také dopomoci k lepší životní úrovni příhraničních regionů. Malá města nemají v příhraničních regionech moc příležitostí na základě svého rozpočtu investovat do větších projektů. Dotační programy v rámci euroregionu Glacensis je možné využít k zlepšení vybavenosti a výstavby nové infrastruktury města. Atraktivita a lepší zázemí pro cestovní ruch mohou nalákat jak české, tak zahraniční turisty. Takového projekty podporují nejen zaměstnanost, ale celkově mohou zlepšit ekonomickou úroveň příhraničního regionu. Realizované projekty by však měly být postaveny tak, aby skutečně odrážely spolupráci v rámci příhraničních regionů. V některých případech jsou projekty nastaveny jako partnerské pouze za účelem zisku dotace.

Do budoucna je potřebné dále rozvíjet platformu euroregionů na základě zkušeností a připomínek z praxe, snížit byrokratickou zátěž především pro menší projekty a lépe zacílit na rozdílné potřeby jednotlivých regionů. I přes to, že je zde stále prostor pro zlepšení, je důležité udržovat a prohlubovat dosavadní navázané vztahy na české i polské straně hranic.

16 Seznam použitých zdrojů

knižní zdroje

- CHOVANČÍK, M. -- DOČKAL, V. Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček a hrana reality. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3751-2.
- JEŘÁBEK, Milan, Jaroslav DOKOUPIL a Tomáš HAVLÍČEK. České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování? Praha: Academia, 2004. ISBN 8020010513.
- MAŇÁK, Martin. 100 otázek a odpovědí o Evropské unii. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2000. Průvodce EU. ISBN 80-85864-77-0.
- MATES, Pavel a René WOKOUN. Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy. Praha: Prospektrum, 2001. ISBN 80-7175-100-6.
- PLCHOVÁ, Božena, Josef ABRHÁM a Mojmír HELÍSEK. Česká republika a EU: ekonomika - měna - hospodářská politika. Praha: Kriegl, 2010. ISBN 978-80-86912-39-4.
- SKOKAN, Karel. Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie. Vyd. 1. Ostrava: Repronis, 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5
- STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. Regionální politika a její nástroje. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.
- VANHOVE, Norbert. a Leo H. KLAASSEN. Regional policy: a European approach. Montclair, NJ: Allanheld, Osmun, 1980. ISBN 0916672492.
- VOLESKÁ, Monika a Antonín KUBÍČEK. Osudy města Úpice. V Úpici: Historie a současnost města Úpice, 2014. ISBN 978-80-260-7333-8.
- WOKOUN, René. Strukturální fondy a obce I. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-138-2.
- ZICH, František. Přeshraniční vlivy působící na místní společenství pohraničí České republiky. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2005. ISBN 8070447214.
- ZICH, František. Přeshraniční vlivy v českém pohraničí: (přeshraniční spolupráce v pohraničí jako evropeizace zdola?). V Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2007. ISBN 9788070449318.

Online zdroje:

- csu.cz [online], Seznam euroregionů v příhraničních oblastech ČR, 2018, cit. 1.9.2018, dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/seznam_euroregionu_v_prihranicnich_oblastech_cr
- Csu.cz[online], Vzdělanostní struktura obyvatelstva, 2014, cit. 13. 11. 2018, dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-2130-03--3_8_vzdelanostni_struktura_obyvatelstva
- Cz-pl.eu[online], základní informace o programu, 2016, cit. 5. 9. 2018, dostupné z: <http://www.cz-pl.eu/zakladni-informace-o-programu>
- Dotaceeu.cz [online], EFF – Evropský rybářský fond, 2015, cit. 28. 9. 2018, dostupné z: [http://www.dotaceeu.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/E/Evropsky-rybarsky-fond-\(EFF-European-Fisheries-F](http://www.dotaceeu.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/E/Evropsky-rybarsky-fond-(EFF-European-Fisheries-F)
- Dotace.eu, [online], INTERREG V-A — ČESKÁ REPUBLIKA – POLSKO, 2016, cit. 15. 10. 2018, dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/d6faad01-90bd-476c-bb71-c7d68827202e/Cz-nezmenovy.pdf?ext=.pdf>
- eAgri.cz [online], základní informace, 2014, cit. 28. 9. 2018, dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>
- Euroskop.cz [online], *regionální politika 2014–2020*, 2015, cit. 14. 8. 2018, dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9197/sekce/regionalni-politika-2014-2020/>
- Euroskop.cz [online], *regionální politika 2007–2013*, 2014, cit. 14. 8. 2018, dostupné z <https://www.euroskop.cz/9196/sekce/regionalni-politika-2007-2013/>
- Euroskop.cz [online], *Přehled fondů EU, 2015*, cit. 14. 8. 2018, dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9035/sekce/prehled-fondu-eu/7>
- Europa.cz [online], *Cíle a hodnoty EU*, 2015, cit. 2. 10. 2018, dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs
- Euro-glacensis.cz[online], *Fond mikroprojektů v Euroregionu Glacensis v rámci OPPS ČR - PR 2007-2013*, 2016 cit. 15. 11. 2018, dostupné z: https://www.euro-glacensis.cz/files/fmp_prezentace/fmp-2007-2013.pdf
- euro-glacensis.cz [online], *Místa plná rozhledů v Euroregionu Glacensis*, cit. 15. 10. 2018, dostupné z: <https://www.euro-glacensis.cz/mista-plna-rozhledu-v-euroregionu-glacensis.html>
- euroglacensis.cz [online], *grantové programy*, 2016, cit. 10. 11. 2018, dostupné z: <https://www.euro-glacensis.cz/aktuality.html>

- interregeurope.eu, [online], *What is Interreg Europe?*, 2016, cit. 29. 9. 2018, dostupné z: <https://www.interregeurope.eu/about-us/what-is-interreg-europe/>
- JETMAR, M. [online], *Meziregionální a přeshraniční spolupráce v cestovním ruchu*, 2007, cit. 2. 10. 2018, dostupné z: https://www.mmr.cz/getmedia/bf2b485a-b3cb-416d-8807-b12c4cb3b00c/GetFile9_1.pdf
- Mmr.cz [online], *Ministerstvo – koncepce a strategie*, 2016, cit. 5. 9. 2018, dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Koncepce-a-strategie>
- Strukturalni – fondy.cz [online], *Fondy EU 2014–2020*, 2015, cit. 5. 9. 2018, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>
- Survio.com, [online], vytvoření dotazníku, 2018, dostupné z: https://www.survio.com/l-cs-4-e-vytvorit-dotaznik/?keywordid=kwd-43200881820&keyword=survio&matchtype=e&adgroupid=22060879860&adposition=1t1&device=c&trc_cp=CZ-CZ&utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=S-CZ-CZ-SEA&gclid=Cj0KCQiA8_PfBRC3ARIsAOzJ2urcOKW0-j7uS7hsIQ-lRUQF_wm-tADfklMaYCYdzJtX8W9IgbD3OjgaAIDDEALw_wcB
- turistika.cz[online], *Místa plná rozhledů v Euroregionu Glacensis*, 2015, cit. 15. 10. 2018, dostupné z: <https://www.turistika.cz/clanky/mista-plna-rozhledu-v-euroregionu-glacensis/detail>

Přílohy

Příloha č. 1 – pozvánka/plakát na akci „Den města Úpice“ 2017

Město Úpice srdečně zve na

DEN MĚSTA ÚPICE

pátek 16. 6. 2017
14 - 24 hod
Dlouhé záhony

hlavní host:
skupina

JELEN

13:30
průvod s maskami
z náměstí na Dlouhé záhony

14:00
slavnostní zahájení

14:00
vystoupení úpických škol
vystoupení dětí z partnerského
města Piechowice (PI)

14:00–17:30
zábavné odpoledne se soutěžemi
a hrami pro děti

17:45
loutkové divadlo

15:45
hudební program v amfiteátru
SIRIUS
CAT - SKA
MĚSTSKÁ HUDBA ÚPICE

20:30
JELEN

22:00–24:00
ASITACK

v programu:
– soutěž o nejlepší
úpickou bábovku
– soutěž o nejlepší masku
a mnoho dalšího

MĚSTO ÚPICE

Projekt je spolufinancován z prostředků ÚPICE prostřednictvím Evropské unie

Zdroj: oficiální stránky města Úpice

Příloha č. 2 – dokumentace průběhu slavnosti „den města Úpice“ 2017

Zdroj: město Úpice

Příloha č. 3 - dokumentace průběhu slavnosti „den města Úpice“ 2017

Zdroj: město Úpice

Přeshraniční spolupráce města Úpice

Dobrý den,

chtěla bych Vás poprosit o vyplnění dotazníku k mé diplomové práci na téma přeshraniční spolupráce města Úpice.

SPUSTIT DOTAZNÍK

1. Pohlaví:*

Vyberte jednu odpověď

muž

žena

2. Věk*

Vyberte jednu odpověď

15 let a méně

16 - 25 let

26 - 35 let

36 - 50 let

51 - 70 let

71 let a více

3. Bydliště*

Vyberte jednu odpověď

město Úpice

okolí města Úpice (do 10 km)

okolí města Úpice (nad 10 km)

4. Vzdělání:*

Vyberte jednu odpověď

Základní

Vyučený/á

Střední bez maturity

Střední s maturitou

Vyšší odborné

Vysokoškolské

5. Zaměstnání:*

Vyberte jednu odpověď

Student

Pracující

Nezaměstnaný

Podnikatel/ka

V domácnosti

Důchodce/důchodkyně

6. Víte, co znamená pojem přeshraniční spolupráce?*

Vyberte jednu odpověď

Ano

nejsem si jistý/á

ne

7. Víte, jaké město je polský přeshraniční partner města Úpice?*

Vyberte jednu odpověď

Ano

Ne

8. Pokud jste odpověděli ano, uveďte název města polského partnera. (nepovinná otázka)

Napište jedno nebo více slov...

500

9. Znáte přeshraniční projekty organizované v rámci přeshraniční spolupráce?*

Vyberte jednu odpověď

Neznám

Spíše neznám

spíše znám

znám všechny projekty

10. Pokud jste odpověděli ano, uveďte název jedné akce/projektu konané v rámci přeshraniční spolupráce (nepovinná otázka).

Napište jedno nebo více slov...

500

11. Účastnil/a jste se akce organizované v rámci přeshraniční spolupráce?*

Vyberte jednu odpověď

Ano

Ne

Nevím

12. Myslíte si, že má spolupráce s polským partnerem potenciál zlepšit život místních obyvatel?*

Vyberte jednu odpověď

Určitě ano

Spíše ano

Spíše ne

Určitě ne

13. Máte zájem účastnit se akcí a projektů organizovaných v rámci česko - polské spolupráce?*

Vyberte jednu odpověď

Určitě ano

Spíše ano

Spíše ne

Určitě ne

14. Jaké druhy akcí a projektů byste uvítali?*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

Kulturní

environmentální

sociální

Sportovní

Jiné:.....

15. Zde můžete napsat své názory a připomínky

Napište jedno nebo více slov...

999

Moc děkuji za Váš čas!!!

Zdroj: *survio.com*

Příloha č. 5 – polostrukturované rozhovory pro představitele města Úpice

Otázky:

Otázka č. 1: Jak hodnotíte dosavadní projekty přeshraniční spolupráce měst Úpice a Piechowice?

Otázka č. 2: Jak hodnotíte svého polského přeshraničního partnera (město Piechowice)?

Otázka č. 3: Jaký máte názor na platformu euroregionu a systém dotací?

Otázka č. 4: Na jaké úrovni, podle Vašeho názoru, využívá Úpice potenciál, který přeshraniční spolupráce nabízí?

Otázka č. 5: Projekty, jakého zaměření jsou podle vašeho názoru pro Úpici nejvhodnější?

Otázka č. 6: Jaké přeshraniční projekty plánuje Úpice do budoucna?

Městské muzeum a galerie
J. W. Mezerové – „Stará radnice“

Muzeum Miejskie i Galeria
J. W. Mezerovej – „Stary Ratusz“

CZ PL PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014–2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt je spolufinancován z prostředků EFRR prostřednictvím Euroregionu Glacensis

300 x 520 mm

Barokní kostel
sv. Jakuba

Barokowy kościół
św. Jakuba

CZ PL PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014–2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt je spolufinancován z prostředků EFRR prostřednictvím Euroregionu Glacensis

300 x 520 mm

Divadlo Aloise Jiráska

Teatr im. Aloisa Jiráska

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt je spolufinancován z prostředků EFRR prostřednictvím Euroregionu Glacensis

300 x 520 mm

„Poštovní úřad“
z pohádky K. Čapka

„Urząd pocztowy”
z bajki K. Čapka

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt je spolufinancován z prostředků EFRR prostřednictvím Euroregionu Glacensis

300 x 520 mm

Zdroj: interní materiály města Úpice

Vnitřní (městský) okruh

Přijměte pozvání na procházku Úpící počátku 20. století. Prohlédněte si místa, která se stala svědkem každodenního běžného života sourozenců Čapkových či malířky Juliány Winterové Mezerové a inspirovala je při jejich tvorbě.

Stezku tvoří 27 zastavení/tabulek na významných budovách úpické historie. Tabulky obsahují popis zastavení a QR kód, který Vás přesměruje na webové stránky Stezky Úpice a zprostředkuje Vám mnoho zajímavých informací, faktů, legend či pohádek.

Stezka začíná u Městského muzea, kde najdete první informační tabuli. Cestu po jednotlivých zastavení doplňují další dvě informační tabule. Jedna je umístěna na bývalém autobusovém nádraží, poblíž domu Čapkových (současné sídlo Policie ČR), na které se více dozvíte o „Podměstečku“ Úpice a zajímavých stavbách Úpice. Poslední informační tabule se nachází na hřbitově, a je zaměřena na informace o židovských továrnících, obchodnících, úřednících a dalších, kteří se podíleli na utváření historie našeho města.

1. **Městské muzeum a galerie J.W. Mezerové - „Stará radnice“** - instalovány obrazy J. W.-Mezerové, dále národopisná místnost a expozice rodiny Čapkovy. Na věži radnice se dochovaly vzácné hodiny z roku 1665, jedny z nejstarších v Čechách.
2. **Morawetzova vila** – Morawetzové patřili k nejvýznamnějším židovským továrnickým rodinám, první židovská rodina v Úpici. Při návštěvě Úpice 11. 7. 1926 zde byl ubytován prezident T. G. Masaryk.
3. **Měšťanský dům z pol. 19. stol. - Dům čp. 7**, na tomto místě stával dům, o němž je zmínka z r. 1575.
4. **Dům knihkupce - čp. 5**, v zadní části je roubené patro, v patře dřevěná pavlač.
5. **Mariánský sloup z dílny žáků M. Brauna** - barokní sousoší z roku 1724.
6. **Budova fary z konce 14. stol.** – přenocoval zde císař Josef II 7. září 1779, aby shlédl bídu z vojny.
7. **Barokní kostel sv. Jakuba** - původně dřevěný ze 14. stol., obraz na čelním oltáři od mistra Petra Brandla.
8. **Dům „U Johanesů“ - č.p. 34**, podle pověsti odtud vedla podzemní chodba do kostela na náměstí.
9. **„Poštovní úřad“ z pohádky K. Čapka - Dům čp. 36**, v tomto domě byl v letech 1900 – 1930 poštovní úřad.
10. **Dům „koláře“ ze 17. stol. - čp. 44**, v přízemí jsou kamenné podlahy, kolem dveří je kamenné ostění.
11. **Dům „sedláka“ z pol. 16. stol. - čp. 45, 1.** zmínky z roku 1557, kdy byl majitelem sedlák V. Smolík.

12. **Dům „hrnčiče“ ze 16. stol.** - čp. 46, vystavěn kolem r. 1577.
13. **Buxbaumova vila** - nyní Základní umělecká škola A. M. Buxton.
14. **„Dřevěnka“, NKP z pol. 16. stol.** - jedním z nejstarších a největších českých maloměstských dřevěných domů, vystavěna z neotesaných klád. Ojedinelá stavba tohoto druhu v Čechách.
15. **Oberländerova vila** – sídlo úpických továrníků. Od r. 1876 první úpická telegrafní stanice.
16. **Schulzova vila** – majitel tohoto domu byl židovského původu a byl vlastníkem továrny Kohorn a Schulz – Mechanická tkalcovna lněného a bavlněného zboží Poříčí u Trutnova.
17. **Most Svatopluka Čecha** - původně zde stál dřevěný most z r. 1874.
18. **Pilařův dům** - byly zde vanové lázně, hostinec a výroba sodové vody a šumivých limonád.
19. **Městská spořitelna** - vpravo je socha alegorie Práce – dělník s ozubeným kolem a tkalcovským člunkem v levé ruce, vlevo je socha alegorie Spořivosti – žena s klasy a kasičkou s reliéfem včely v levé ruce.
20. **Městská poliklinika** - byla stavěna v letech 1927-1930 jako úřední budova pro umístění Okresního soudu, poštovního, telegrafního a berního úřadu, důchodové kontroly, četnické stanice a vězení.
21. **Čapkova vila** - dům byl postaven pro MUDr. Antonína Čapka a jeho rodinu. V současnosti dům slouží jako sídlo Obvodního oddělení policie České republiky.
22. **Budova městského úřadu - „Nová radnice“** - ozdobena sochami symbolizujícími „Válku“ a „Mír“. Ve vestibulu budovy jsou umístěny 4 mramorové desky se jmény 158 padlých a nezvěstných úpických vojáků z I. světové války.
23. **ZŠ Bratří Čapků** - do „Chlapecké obecné a měšťanské školy na Blahovce“ chodili také bratři Čapkové.
24. **Barokní kaple sv. Michaela** - postavena jako „hřbitovní kaple“, dříve se zde konaly bohoslužby.
25. **Divadlo Aloise Jiráska** - postaveno v letech 1937-1938 z bývalého skladiště firmy Eduarda Morawetze. Dodnes zde aktivně pracuje Spolek divadelních ochotníků a bylo sem přemístěno i kino.
26. **Sbor Mistra Jana Husa** - ve vlastnictví Církve Československé Husitské s farním úřadem v Úpici.
27. **Hřbitovní kaple sv. Ludmily** - postavena v pseudorománském slohu v r. 1891.

(Logo EU, logo stezky, kontakt informační centrum, webové stránky naučné stezky)

Zdroj: interní dokumenty města Úpice